

บทที่ 4

ผลการวิจัย

สำหรับการศึกษาการพัฒนากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นสถาบันการเงินชุมชนในจังหวัดสตูลในบทนี้จะแยกกล่าวเป็น 3 หัวข้อคือ (1) บริบทการพัฒนากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นสถาบันการเงินชุมชนในจังหวัดสตูล (2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นสถาบันการเงินชุมชนของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (3) แนวทางในการพัฒนากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดสตูล ให้เป็นสถาบันการเงินชุมชน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. บริบททั่วไปและการพัฒนากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นสถาบันการเงินชุมชนในจังหวัดสตูล

1.1 ตอนที่ 1 บริบททั่วไปของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและสถาบันการเงินที่ศึกษา

1.2 ตอนที่ 2 ขั้นตอนการพัฒนากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นสถาบันการเงินชุมชนฝั่งเมือง 13 15 18 รายละเอียดดังนี้

1.1 ตอนที่ 1 บริบททั่วไปของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและสถาบันการเงินที่ศึกษา

1.1.1 กองทุนชุมชนโคกพยอม ตำบลพิมาน อำเภอเมือง จังหวัดสตูล

1) พลวัตรการก่อตั้งกองทุนหมู่บ้าน

กองทุนชุมชนโคกพยอม ตำบลพิมาน อำเภอเมือง จังหวัดสตูล (กองทุนชุมชนโคกพยอม ตำบลพิมาน อำเภอเมือง จังหวัดสตูล. 2553) จัดตั้งขึ้นครั้งแรกเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2544 โดยได้รับอนุมัติเงินล้าน เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2545 จดทะเบียนนิติบุคคล เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2550 ปัจจุบันตั้งอยู่ที่ อาคารเอนกประสงค์ ชุมชนโคกพยอม เทศบาลเมืองสตูล มีประธานกองทุนคือ นางเพียว ปะลาวัน มีสมาชิกกองทุน ณ วันที่ 1 สิงหาคม 2552 มี 91 คน ชาย 45 คน หญิง 46 คน มีจำนวนสมาชิกที่กู้ยืม 78 ราย จำนวนเงินกู้รวม 1,070,860 บาท สมาชิกที่สามารถชำระคืนได้ครบ 6 ราย เป็นเงิน 103,600 บาท สมาชิกที่ไม่สามารถชำระคืนได้ครบ 72 ราย เป็นเงิน 1,032,820 บาท

กองทุนชุมชนโคกพยอม ตำบลพิมาน อำเภอเมือง จังหวัดสตูลจัดตั้งขึ้นตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กองทุนละหนึ่งล้านบาท เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน

ปัญหาหนี้ในระบบในปี พ.ศ. 2544 ภายใต้การนำของรัฐบาล พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร โดยเริ่มจัดเวทีประชาคมภายในชุมชนที่ศาลาอเนกประสงค์ภายในหมู่บ้านเพื่อขอรับการสนับสนุนเงินหนึ่งล้านบาทจากรัฐบาลโดยธนาคารออมสินจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน โดยมีสมาชิกร่วมก่อตั้ง 96 คน วัตถุประสงค์ของกองทุนเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิกกู้ยืมไปประกอบอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย และขยายโอกาสในการประกอบอาชีพ คณะกรรมการบริหาร 9 คน อยู่ในวาระคราวละ 2 ปี ซึ่งมีนายบาเดิน นาวาเดช ได้ดำรงตำแหน่งประธานกองทุนจนถึงปี 2548 จึงมีการจัดประชุมและคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชุดใหม่ขึ้นมา มีนางกรรณิกา หวันเหลี่ยม เป็นประธานกองทุนหมู่บ้าน มีคณะกรรมการ 9 คน จนถึงปี 2550 ได้มีจัดประชุมสมาชิกเพื่อคัดเลือกคณะกรรมการชุดใหม่ โดยมีนางพเยาว์ ปาละวัน เป็นประธานกองทุนมีคณะกรรมการ 13 คน และในวันที่ 4 ตุลาคม พ.ศ. 2550 ได้จัดทำเวทีประชาคมสมาชิกกองทุนเพื่อยื่นขอจดทะเบียนนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้าน พ.ศ.2547 โดยได้รับการจดทะเบียนเมื่อวันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2550

ต่อมาเกิดเหตุการณ์พลิกผัน เนื่องจากการที่กองทุนชุมชนโลกพยอม เป็นกองทุนในเขตเทศบาลซึ่งสมาชิกประกอบอาชีพหลากหลาย กลุ่มผู้ปลูกไม้ผล กลุ่มเลี้ยงแพะ กลุ่มเพาะเห็ด กลุ่มเลี้ยงกบ กลุ่มเลี้ยงปลานิลในกระชัง ก็สามารถสร้างโอกาสให้คนในหมู่บ้าน ได้ออมเงินกันได้ มีโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพ มีแหล่งเงินทุนที่รองรับความต้องการของคนในหมู่บ้านอย่างสะดวกรวดเร็ว นั้น แต่หากจะมองในอีกมิติหนึ่งก็เสมือนหนึ่งว่าเป็นการสร้างให้คนในหมู่บ้าน ได้มีโอกาสเป็นหนี้ได้ง่ายขึ้น ทำให้มีความรู้สึกว่าการกู้ยืมเงินเป็นเรื่องปกติเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตและจากการที่ในหมู่บ้านมีกลุ่มต่าง ๆ อยู่อย่างมากมายนั้น ก็ทำให้คนในหมู่บ้าน เริ่มมีการกู้ยืมเงินจากอีกกลุ่มหนึ่งไปใช้หนี้อีกกลุ่มหนึ่งเป็นการย้ายหนี้ไปเรื่อย ๆ แต่จำนวนหนี้ก็จะมากขึ้นทุกครั้งที่มีการย้ายหนี้ และนอกจากนี้บางคนซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆหลายกลุ่มก็เริ่มที่จะมีการกู้ยืมเงินจากกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิกไปเรื่อย ๆ ทำให้บางคนเริ่มที่จะเป็นหนี้หลายๆกลุ่มในเวลาเดียวกันและจากปัญหาดังกล่าวก็เริ่มส่งผลเกิดปัญหาในการส่งใช้เงินคืนให้กับกลุ่มต่าง ๆ ที่ตนกู้ยืมมา

ดังนั้น เมื่อปัญหาในเรื่องหนี้สินของคนในหมู่บ้านเริ่มมากขึ้นก็ส่งผลกระทบต่อปัญหาการส่งใช้คืนเงินที่กู้ยืมตามมาอย่างรวดเร็ว ทำให้กลุ่มบางกลุ่มเริ่มมีปัญหาในการดำเนินงาน บางกลุ่มไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้เนื่องจากขาดเงินทุนหมุนเวียน บางกลุ่มเริ่มมีปัญหาเกิดความแตกแยกภายในกลุ่ม บางกลุ่มเกิดการทะเลาะกันระหว่างกรรมการและสมาชิกของกลุ่มอันเนื่องมาจากทวงหนี้ของกรรมการ สมาชิกบางคนก็เริ่มแก้ไขปัญหาด้วยการกู้ยืมเงินนอกระบบมาใช้หนี้ให้กับกลุ่มต่าง ๆ

จากปัญหาที่เกิดขึ้น ก็ทำให้หมู่บ้านก็ได้เริ่มมีการพูดคุยกันถึงปัญหาที่เกิดขึ้นว่าเหตุใดปัญหาความยากจนปัญหาหนี้สินของคนในหมู่บ้านถึงมากขึ้นเรื่อย ๆ ความสามัคคี ความ

เอื้ออาทรในหมู่บ้านก็เริ่มหายไปทั้ง ๆ ที่ในหมู่บ้านก็มีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อช่วยเหลือกันมีแหล่งเงินทุน อยู่มาจนมาโดยการพูดคุยถึงปัญหาดังกล่าวนั้นก็เริ่มต้นจากการจัดเวทีเสวนาในระดับผู้นำของชุมชน หลายครั้งโดยมีสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเป็นแกนนำในการร่วมหารือเพื่อค้นหาสาเหตุที่ก่อให้เกิด ปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหา

จนกระทั่งในการประชุมประจำเดือนของชุมชน ผู้นำชุมชนที่ได้ร่วมพูดคุย เพื่อแก้ไขปัญหามาโดยตลอด ได้นำเรื่องราวการแก้ไขปัญหาคความยากจนและปัญหาหนี้สิน ของหมู่บ้าน โศกพยอม มาพูดคุย เพื่อกระตุ้นให้คนในหมู่บ้านได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหา และกระตุ้นเกิดการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา และจากการพูดคุยระดมความคิดเห็นก็ค้นพบว่า สาเหตุของการเกิดปัญหาก็คือ ชาวบ้านมีหนี้สินมาก กลุ่มต่าง ๆ ในหมู่บ้านไม่ได้มีการจัดระบบที่ดี การบริหารจัดการยังขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล และคณะกรรมการกลุ่มต่าง ๆ ไม่ได้สร้างความเข้าใจอันดีให้กับสมาชิกให้ตระหนักถึงความสำคัญของการกู้ยืมเงิน ว่าหากกู้ยืมไปใช้เพื่อการ บริโภคไม่ได้กู้เพื่อนำไปสร้าง โอกาสในการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ แล้วนั้นก็ส่งผลให้ เกิดปัญหาหนี้สินตามมาอย่างเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นจึงเกิดแนวคิดในการที่จะร่วมกันแก้ไขปัญหา เพื่อลด ความซ้ำซ้อนและสร้างความเป็นเอกภาพในการบริหารจัดการเงินทุนของหมู่บ้านให้มีความเข้มแข็ง ให้สามารถแก้ไขปัญหาคความยากจน ปัญหาหนี้สินของคนในหมู่บ้านและสร้างความสามัคคีความ เอื้ออาทรในหมู่บ้านให้กลับคืนมา

ภาพ 2 การสนทนากลุ่มย่อยผู้เกี่ยวข้องของกองทุนหมู่บ้าน โศกพยอม

2) การบริหารจัดการและการได้มาของคณะกรรมการกองทุนชุมชนโลกพยอม

ในเรื่องของการบริหารจัดการและการคัดเลือก หรือที่มาของคณะกรรมการกองทุน ใช้กระบวนการของการมีส่วนร่วมเป็นหลักในการดำเนินการ นั่นคือ

- 2.1) เรียกประชุมชาวบ้าน (เวทีที่ 1) เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ นโยบาย
- 2.2) เลือกคณะทำงาน เพื่อยกร่างระเบียบข้อบังคับในการบริหารจัดการกองทุน
- 2.3) เรียกประชุมอีกครั้ง (เวทีที่ 2) เพื่อชี้แจงระเบียบ ข้อบังคับ การปฏิบัติงาน

ของกองทุน และรับรอง

2.4) คณะกรรมการดำเนินการคัดเลือกคณะกรรมการตามระเบียบ ให้สมาชิกเสนอตามหลักเกณฑ์ และคุณสมบัติที่กำหนด

2.5) ตั้งทีมเพื่อดำเนินการจัดทำเอกสารเพื่อขอรับการสนับสนุนเงินทุนจากรัฐบาล

2.6) รับสมัครสมาชิกกองทุน

เรื่องของปัญหาเรื่องการเล่นพรรคเล่นพวกนั้นไม่มีปัญหาเพราะว่าพื้นฐานของชาวบ้านจะเชื่อผู้นำ และใช้หลักการประชาธิปไตยเป็นหลักในการตัดสินใจ

สำหรับเรื่องของการทำงานนั้นมีการสร้างทีมงาน แบ่งหน้าที่กำหนดเจ้าภาพในแต่ละงาน และจับคู่กันทำงาน เพราะต้องการให้มีการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ร่วมคิดร่วมทำ และร่วมรับผิดชอบสิ่งเหล่านี้เป็นปรัชญาสอนไว้ในคณะกรรมการ 13 คนด้วย เพราะวานอกจากคณะกรรมการแล้วเรายังต้องมีการสร้างทีมงานอื่นอีกเช่น ทีมที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้นำศาสนาภายในหมู่บ้านเป็นบุคคลที่มีความรู้ เป็นองค์ความรู้ที่สำคัญมากในการพัฒนากองทุน

ส่วนในเรื่องของการตรวจสอบกิจการกองทุนหมู่บ้านนั้น คณะกรรมการกองทุนมีการติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานของกองทุน โดยใช้กระบวนการประชุม หรือ กำหนดแนวทางเพื่อนำเสนอแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะเรื่องของการอนุมัติเงินกู้ บัญชี รับรองบุคคล และเงินฝากธนาคาร สำหรับการแต่งตั้งผู้ตรวจสอบนั้นมีการแต่งตั้งทั้งภายนอก และภายใน เพื่อแสดงความโปร่งใสในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกองทุน สำหรับเหตุผลที่ต้องมีการตรวจสอบก็เพราะว่าต้องการความโปร่งใส ป้องกันปัญหาการทุจริตที่กองทุนประสบปัญหานี้มาแล้วครั้งหนึ่ง ดำรงความยุติธรรม การค้ำอำนาจ ถ่วงดุล และการจัดการกับความเลื่อมใสด้วย

ส่วนเรื่องของการพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการกองทุนนั้นส่วนมากใช้รูปแบบการประชุม /อบรม /สัมมนา /ดูงาน /จัดแหล่งเรียนรู้

การประชุมคณะกรรมการ : กำหนดประชุมคณะกรรมการทุกวันที่ 3 เวลา 17.00 น. ของเดือนยกเว้นกรณีฉุกเฉินอาจต้องเลื่อนการประชุมออกไป การประชุมพิจารณาจากองค์ประชุม /หน้าที่/การวินิจฉัยเรื่องต่าง ๆ

แนวทางในดำเนินการ การประชุมของสมาชิกนั้น อาศัยการประชาสัมพันธ์ทางหอกระจายข่าวของหมู่บ้านเป็นหลักเพราะหมู่บ้านเล็ก สามารถรับรู้ได้อย่างทั่วถึง การประชุมพิจารณาองค์ประชุม การลงมติ การรับรอง และเน้นเรื่องของการสร้างบรรยากาศในการประชุม

สำหรับเรื่องการอนุมัติการกู้ยืมเงิน การชำระเงินกู้ และการจัดสรรผลกำไรนั้นจะคล้าย ๆ กับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอื่น ๆ โดยในการกู้ยืมเงินมีขั้นตอน ดังนี้

1. สมาชิกยื่นความประสงค์ขอกู้
2. ประชุมคณะกรรมการเพื่อพิจารณาเงินกู้/ทำสัญญากู้ กู้ประกันโดยกำหนดให้ประธาน รองประธาน และเหรัญญิกลงนามอนุมัติกู้
3. โอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้
4. แจ้งให้สมาชิกทราบภายใน 1 วัน

การวิเคราะห์สินเชื่อ (เทคนิค)

สำหรับวิธีการการวิเคราะห์สินเชื่อที่กองทุนจะดูจาก ความน่าเชื่อถือเกี่ยวกับ

ตัวผู้กู้

ชื่อเสียง / ประสบการณ์/ ความสามารถในการก่อภาระหนี้สิน / ความเป็นไปได้ของแผนหรือโครงการที่ขอกู้ เป็นหลัก

ในเรื่องของการชำระเงินกู้คืนจากสมาชิกนั้น มีขั้นตอน และกระบวนการในการรับชำระเงินกู้ดังนี้

1. ประชาสัมพันธ์ทางหอกระจายข่าว
2. จัดทำแบบสำรวจข้อมูลก่อนส่งเงินกองทุนหมู่บ้าน
3. สมาชิกแจ้งความประสงค์ชำระคืนได้ที่ สำนักงานกองทุนได้ทุกวัน เว้น

วันอาทิตย์

สำหรับการจัดสรรกำไร หรือผลตอบแทน มีการดำเนินการ ดังนี้

1. เฉลี่ยคืนผู้กู้ในอัตราร้อยละสิบห้า
2. ค่าตอบแทนคณะกรรมการในอัตราร้อยละสิบ
3. สมทบทุนในอัตราร้อยละสิบ
4. สาธารณะประโยชน์ในอัตราร้อยละสิบห้า
5. ประกันความเสี่ยงในอัตราร้อยละสิบ

6. ทุนดำเนินการในอัตราร้อยละยี่สิบ

7. อื่น ๆ ที่คณะกรรมการเห็นสมควรในอัตราร้อยละยี่สิบ

แต่ในทางปฏิบัติจริง พบว่ากองทุนหมู่บ้าน โคกพยอมไม่มีเงินปันผล ให้กับสมาชิก ไม่มีเงินเฉลี่ยคืนให้กับผู้กู้ มีเงินค่าตอบแทนคณะกรรมการบ้างเล็กน้อยแต่ให้เฉพาะผู้ที่มาทำงานที่มาทำงานเฉพาะช่วงจัดประชุม ไม่มีเงินประกันความเสี่ยง ไม่มีทุนดำเนินการ เนื่องจากการบริหารจัดการเป็นการปล่อยกู้ให้กับสมาชิก โดยยึดหลักการของศาสนาอิสลามคือไม่มีดอกเบี้ย มีเพียงค่าตอบแทนร้อยละสาม ซึ่งเก็บได้น้อยมาก อีกทั้ง ผู้กู้ส่วนใหญ่ยังไม่นำเงินมาชำระคืน ทำให้ไม่มีเงินทุนหมุนเวียนปล่อยให้สมาชิกรายอื่น ๆ กู้ ทำให้ไม่สามารถพัฒนากองทุนให้ดีกว่าเดิมได้ ส่งผลให้กองทุนนี้ไม่มีอุปกรณ์สำนักงาน ไม่มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางด้านคอมพิวเตอร์ ระบบบัญชีหรือด้านการบริหารจัดการเข้ามาทำงาน มีเพียง ประธาน เลขานุการและเหรัญญิกทำหน้าที่ ทำให้มีปัญหาเรื่องระบบบัญชีที่ไม่เป็นปัจจุบัน ไม่มีการจัดระบบทะเบียนคุมลูกหนี้ ทั้งยัง ไม่มีสำนักงานที่แน่นอน อาคารอเนกประสงค์ที่ใช้เป็นเพียงศาลาเก่า ๆ มีเสาสีเสา บางครั้งจึงมีการย้ายสถานที่ทำการไปที่บ้านประธาน ทำให้สถานที่ดำเนินการไม่แน่นอน สมาชิกขาดความเชื่อมั่น นอกจากนี้ สมาชิกส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิมเมืองที่มีภาระหน้าที่การทำงานเข้าไปเย็นกลับทำให้การรวมกลุ่มหรือการจัดประชุมสมาชิกล้มเหลว เมื่อรวมกับความเชื่อดั้งเดิมภายใต้บริบทของชุมชนมุสลิมซึ่งในพื้นที่มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 70 ที่ไม่เห็นด้วยกับการปล่อยกู้ การเก็บดอกเบี้ย เมื่อรวมกับจุดอ่อนอื่น ๆ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้กองทุนนี้มีผลการดำเนินงานในการประเมินของสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในปี พ.ศ. 2550 อยู่ในระดับปรับปรุง

1.1.2 กองทุนหมู่บ้านท่าแพใต้ หมู่ที่ 6 ตำบลท่าแพ อำเภอท่าแพ จังหวัดสตูล

1) พลวัตการก่อตั้งกองทุนหมู่บ้าน

กองทุนหมู่บ้าน บ้านท่าแพใต้ อำเภอท่าแพ จังหวัดสตูล (กองทุนหมู่บ้าน บ้านท่าแพใต้ อำเภอท่าแพ จังหวัดสตูล, 2553) จัดตั้งขึ้นครั้งแรกเมื่อ ปี 2544 โดยได้รับอนุมัติเงินล้าน ในปี พ.ศ. 2544 จดทะเบียนนิติบุคคล เมื่อวันที่ 30 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2550 ปัจจุบันตั้งอยู่ที่อาคารอเนกประสงค์ หมู่ที่ 6 ตำบลท่าแพ อำเภอท่าแพ จังหวัดสตูลมีประธานกองทุนคือ นายรอสเษ หลังสกุล ปัจจุบัน มีสมาชิกกองทุนหมู่บ้านจำนวน 128 คน มีสมาชิกที่กู้เงินกองทุนอยู่ 96 ราย ซึ่งไม่ปรากฏว่ามีสมาชิกรายใดนำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์และในส่วนสมาชิกที่กู้ก็คืนเงินตามกำหนด

กองทุนหมู่บ้าน บ้านท่าแพใต้ จัดตั้งขึ้นตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกองทุนละหนึ่งล้านบาท เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนปัญหาหนี้ในระบบในปี พ.ศ. 2544 ภายใต้การนำของรัฐบาล พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร เช่นเดียวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอื่น ๆ โดยเริ่มต้นจากการจัดเวทีประชาคม เพื่อรับสมัครสมาชิกและคัดเลือกคณะกรรมการ และมีนายรอสเษ

หลังสกุลเป็นประธานกองทุนหมู่บ้านคนแรก มีสมาชิกกองทุนหมู่บ้านครั้งแรกจำนวน 73 คน และมีการร่างระเบียบการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งในช่วงแรกของการบริหารจัดการยังไม่มีอาคารสถานที่ ต่อมานายรอเศษ หลังสกุล ประธานกองทุนหมู่บ้านในขณะนั้นได้บริจาคที่ดินเพื่อก่อตั้งที่ทำการกองทุนหมู่บ้าน โดยขอมติในที่ประชุมสมาชิกและคณะกรรมการขอใช้เงินกำไรของกองทุนหมู่บ้านจำนวน 70,000 บาทเพื่อก่อสร้างอาคารสถานที่

ตั้งแต่ปี 2544-2550 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านขาดความรู้ความเข้าใจในด้านการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านไม่เข้าใจในหลักการและประโยชน์ของกองทุนหมู่บ้าน รวมทั้งเกิดปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพของสมาชิกในชุมชนที่ส่งผลต่อรายได้ในครัวเรือนที่ลดน้อยลง ทำให้สมาชิกไม่สามารถชำระเงินกู้ยืมกองทุนหมู่บ้านได้ตามระยะเวลาที่กำหนด 1 ปี จึงเกิดปัญหานี้ค้างชำระและขาดเงินทุนหมุนเวียนในการปล่อยเงินกู้ให้กับสมาชิก ซึ่งคนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มคนชรา และกลุ่มคนที่มีอาชีพที่ไม่แน่นอน จึงไม่อยากเป็นภาระที่จะกู้เงินเพราะกลัวไม่มีเงินจะใช้คืน คนกลุ่มนี้ไม่มีความเข้าใจในเรื่องกองทุนหมู่บ้านเลยไม่รู้ว่ากองทุนมีการคัดเลือกคณะกรรมการอย่างไรเพียงแต่ว่ากองทุนหมู่บ้านมีการคัดเลือกคณะกรรมการแต่ไม่รู้ว่าใครบ้างที่ได้รับการคัดเลือกไม่รู้ว่ามีการพิจารณาการกู้ยืมเงินกันอย่างไรเพราะไม่เคยเข้าร่วมประชุมกองทุน เวลาเข้าร่วมประชุมหมู่บ้านก็ไม่มีการเกี่ยวข้องกับเรื่องกองทุนหมู่บ้านทุกครั้ง หากคณะกรรมการจะประชุมกองทุนหลังการประชุมหมู่บ้านก็จะเรียกเฉพาะสมาชิกกองทุนให้อยู่ร่วมการประชุม คนที่ไม่เป็นสมาชิกก็ไม่ได้อยู่ฟังและไม่ได้สนใจจะติดตามข่าวสารกองทุนแต่อย่างใด ส่วนการประกาศเสียงตามสาย เรื่องกองทุนหมู่บ้าน บางครั้งก็ไม่มีใครสนใจฟัง คนที่เป็นสมาชิกกองทุนก็จะพูดคุยกันเฉพาะในกลุ่มสมาชิกด้วยกันเท่านั้น จึงมักขาดความรู้ในเรื่องต่าง ๆ อย่งไรก็ตาม โดยภาพรวมแล้วคนในหมู่บ้านส่วนใหญ่คิดว่ากองทุนมีประโยชน์ต่อคนในชุมชนและต่อชุมชนด้วย ถึงแม้ว่าบางคนไม่อาจเข้าถึงกองทุนได้แต่ทางคณะกรรมการก็ไม่ได้ปิดกั้นโอกาส เพียงแต่เขาไม่สนใจเข้าเป็นสมาชิกเองเพราะกลัวไม่มีศักยภาพในการคืนเงิน

ในปี พ.ศ. 2551 ได้มีการจัดเวทีประชาคมเพื่อเลือกคณะกรรมการชุดใหม่เข้ามาบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านท่าแพได้ โดยมีมติในที่ประชุมให้นายยูโสภ ทั่งน้ำรอบ เป็นประธานกองทุนหมู่บ้าน มีคณะกรรมการ 9 คน แบ่งเป็นชาย 4 คน หญิง 5 คน ได้มีการปรับปรุงแก้ไขระเบียบของกองทุนและแบ่งหน้าที่ในการทำงานอย่างชัดเจน โดยพิจารณาเลือกคนที่เคยเป็นกรรมการกองทุนอื่น ๆ มาก่อน สำหรับคนที่ไม่เคยมีประสบการณ์บริหารกองทุนอื่นมาก่อนที่ได้รับเลือกเป็นคณะกรรมการมักเป็นผู้ที่มีความรู้ทางด้านคอมพิวเตอร์และบัญชี เพื่อมาช่วยทำงานด้านบัญชีและระบบข้อมูลของกองทุนหรือเป็นคนรุ่นใหม่ทีคณะกรรมการพยายามดึงเข้ามาช่วยงานกองทุนหมู่บ้านและกองทุนอื่น ๆ ในชุมชนโดยมีการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน แต่ละตำแหน่งมีหน้าที่รับผิดชอบดังนี้

ประธาน จะทำหน้าที่พิจารณาวงเงินกู้มาน้อยตามความจำเป็นของสมาชิก
รับผิดชอบด้านเอกสารการเซ็นสัญญาเงินกู้ของสมาชิกทุกคน

รองประธาน จะเป็นผู้ดูแล รับผิดชอบการเก็บเงินออมรายเดือนและการเก็บ
รักษาเงินกู้ทั้งหมด แล้วนำเงินทั้งหมดมาให้เหรียญกึ่งบาทและเอาไปฝากธนาคาร

เลขานุการ ในอดีตจะเป็นคนดำเนินงานด้านเอกสารการยื่นคำขอ กทบ. 2 และ
รับผิดชอบด้านการใช้คอมพิวเตอร์ให้กับกองทุน แต่ปัจจุบันเลขานุการ ได้ย้ายที่ทำงาน ไปอยู่ต่างอำเภอ
จึงไม่มีเวลามาร่วมประชุมและทำงานในกองทุน

เหรียญกึ่งบาทและผู้ช่วยเหรียญกึ่งบาท ทำหน้าที่เก็บเงินออมรายเดือน เก็บเงินกู้ของ
สมาชิก นำเงินกองทุน ไปฝาก - ถอนธนาคาร รับผิดชอบด้านการเงินทั้งหมด รวมถึงการทำบัญชี
รายรับ - รายจ่ายทั้งหมดของกองทุน และทำรายงานผลการดำเนินงานในรอบปีให้กับธนาคารออมสิน
อีกด้วย

ฝ่ายบัญชี/หนี้สิน จะรับผิดชอบด้านการติดตามเมื่อถึงเวลาใกล้จะใช้คืนกองทุน
1 เดือน คณะกรรมการจะต้องไปเตือนสมาชิก ที่บ้านให้เตรียมเงินมาชำระคืน รวมถึงการเวียนกันรับผิดชอบ
การนั่งเก็บเงินออมสัจจะรายเดือน ๆ ละ 2 คน และจะมีค่าตอบแทนให้กับคนที่มานั่งเก็บเงินคนละ
100 บาท

ภารกิจและความรับผิดชอบของกรรมการนั้น ในส่วนของตำแหน่งประธาน
มีหน้าที่พิจารณาตามวงเงินกู้ตามความจำเป็นของสมาชิก ส่วนกรรมการคนอื่นๆนั้นมีหน้าที่หลักคือ
การตรวจสอบการใช้เงินกู้ของสมาชิก ว่าเอาเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์หรือไม่และคอยเตือนสมาชิก
ที่กู้ล่วงหน้า 1 เดือนเมื่อใกล้ครบกำหนดคืนเงิน ส่วนตำแหน่งที่ต้องรับผิดชอบมากที่สุด คือตำแหน่ง
เหรียญกึ่งบาท ที่ต้องจัดการด้านการเงิน ทำบัญชี เก็บรักษาเงินกู้ เงินออมและต้องคำนวณหาค่าตอบแทน
เงินกู้ เงินฝากและเงินปันผลให้กับสมาชิก แต่การประมวลผลโดยวิธีการใช้คอมพิวเตอร์นั้นจะมีนักเรียน
นักศึกษาลูกหลานของกรรมการมาช่วยทำงานเพราะกรรมการส่วนใหญ่ไม่เชี่ยวชาญการใช้คอมพิวเตอร์
ซึ่งทางกลุ่มจะมีค่าตอบแทนให้นักเรียนวันละ 100 บาท

ถึงแม้ว่าในปีนี้การจัดการบริหารกองทุนจะมีการปรับลดคณะกรรมการเหลือ
9 คน แต่ก็พบว่าส่วนใหญ่ล้วนแต่เป็นคณะกรรมการที่ผ่านประสบการณ์การทำงานให้กับชุมชนมาแล้ว
การปรับเปลี่ยนคณะกรรมการที่มีน้อยกว่าเดิมนี้นี้ เนื่องจากความต้องการความคล่องตัวในการบริหารงาน
และจากประสบการณ์การบริหารกองทุนในปีแรกที่ผ่านมามีพบว่าคณะกรรมการบางคนไม่ได้ทำงาน
อย่างเต็มที่ จึงมีมติในที่ประชุมว่าต้องการลดจำนวน

2) การบริหารจัดการและการได้มาของคณะกรรมการกองทุน

รูปแบบของการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและการได้มาของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน บ้านท่าแพใต้ ยึดหลักการระดมทุนมีส่วนร่วม โดยการเสนอความคิดเห็นในเรื่องกองทุนหมู่บ้านจะเสนอกันในที่ประชุมใหญ่ คณะกรรมการชุดปัจจุบันจะมีหน้าที่ประกาศเสียงตามสายให้สมาชิกทุกคนต้องมาประชุมเพื่อเสนอความคิดเห็นร่วมกันในการวางแผนงาน และลงมติร่วมกันในการร่างระเบียบ ข้อบังคับและการปรับเปลี่ยนระเบียบข้อบังคับของกองทุน ให้เข้ากับความต้องการของสมาชิก ซึ่งคณะกรรมการจะเป็นผู้เปิดประเด็น ชี้แจงวัตถุประสงค์ ให้สมาชิกร่วมกันอภิปรายและแสดงความคิดเห็น ชาวบ้านและสมาชิกกองทุนส่วนใหญ่ จะเห็นด้วยกับมติของคณะกรรมการ เพราะมีความมั่นใจว่าคณะกรรมการเป็นผู้ที่มีความรู้ มีประสบการณ์มากกว่า แต่เมื่อไม่เห็นด้วยในประเด็นใดก็จะแสดงความคิดเห็นแล้วหาข้อสรุปร่วมกันเพื่อให้เป็นมติของที่ประชุม

ภาพ 3 กองทุนหมู่บ้านท่าแพใต้

การจัดสรรผลกำไรจากการดำเนินงาน เมื่อสิ้นปีทางบัญชีของกองทุน ปรากฏว่ามีผลกำไร คณะกรรมการกองทุนจะต้องนำมาจัดสรรได้ดังนี้

- (1) เงินปันผลค่าหุ้น ในอัตราร้อยละสิบ
- (2) เงินค่าประกันความเสี่ยง ในอัตราร้อยละสิบห้า
- (3) เงินเฉลี่ยคืนให้กับผู้กู้ ในอัตราร้อยละสิบ
- (4) เงินค่าตอบแทนคณะกรรมการ ในอัตราร้อยละสิบห้า
- (5) เงินทุนการศึกษาและพัฒนาอาชีพในอัตราร้อยละห้า
- (6) เงินในการไปอบรมของคณะกรรมการและสมาชิกกองทุนในอัตราร้อยละสิบ

(7) เงินทุนค่าใช้จ่ายอุปกรณ์สำนักงานอัตราร้อยละสิบห้า

(8) เงินทุนสมทบกองทุนในอัตราร้อยละสิบ

(9) เงินสาธารณประโยชน์ในหมู่บ้านอัตราร้อยละสิบ

แต่ในทางปฏิบัติพบว่าทางกองทุนไม่มีเงินปันผลค่าหุ้น เงินเฉลี่ยคืนให้กับผู้ถือหุ้นนี้อาจเนื่องมาจากความเป็นบริบทชุมชนมุสลิมร้อยละร้อย ซึ่งมีกฎหมายห้ามเก็บดอกเบี้ย แต่เป็นมุสลิมที่เคร่งศาสนาที่มีสมาชิกที่กู้เงินกองทุนอยู่ 96 ราย ซึ่งไม่ปรากฏว่ามีสมาชิกรายใดนำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์และคืนเงินตามกำหนด ทำให้มีเงินทุนหมุนเวียนแม้จะไม่มากนัก ส่วนด้านอาคารสถานที่ดำเนินการนั้น แม้จะมีอาคารสำนักงานดำเนินการที่แน่นอนเป็นประจำดีกว่ากองทุนหมู่บ้าน โคกพยอม แต่ปรากฏว่าในสำนักงานไม่มีอุปกรณ์สำนักงานที่จำเป็นในการเก็บข้อมูล เช่น คอมพิวเตอร์ มีเพียงโต๊ะทำงาน ผู้เก็บเอกสารไม่มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถรับผิดชอบดูแลระบบบัญชีที่ทำหน้าที่ประจำทำให้ระบบบัญชีไม่เป็นปัจจุบันแต่มีจุดเด่นตรงสมาชิกเห็นความสำคัญของกระบวนการมีส่วนร่วมมีความรับผิดชอบต่อกองทุนและหนี้สิน ทำให้มีเงินทุนหมุนเวียนให้สมาชิก เงินต้นไม่สูญหาย จึงเป็นกองทุนหมู่บ้านที่มีผลการดำเนินงานที่พิจารณาโดยสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2550 ให้อยู่ในระดับปานกลาง

1.1.3 กองทุนหมู่บ้านน้ำหრა สามัคคี หมู่ที่ 6 ตำบลทุ่งนุ้ย อำเภอกวนกาหลง จังหวัดสตูล

1) พลวัตรการก่อตั้งกองทุนหมู่บ้าน

กองทุนหมู่บ้านน้ำหრა สามัคคี หมู่ที่ 6 ตำบลทุ่งนุ้ย อำเภอกวนกาหลง จังหวัดสตูล (กองทุนหมู่บ้านน้ำหრა สามัคคี หมู่ที่ 6 ตำบลทุ่งนุ้ย อำเภอกวนกาหลง จังหวัดสตูล, 2553) จัดตั้งขึ้นครั้งแรกเมื่อ ปี พ.ศ. 2544 ได้รับเงินสนับสนุน 1 ล้านบาท จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ชกส.) สาขาควนกาหลง เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2544 จดทะเบียนนิติบุคคล เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2550 ปัจจุบันตั้งอยู่ที่ ศาลาอเนกประสงค์ กองทุนหมู่บ้านน้ำหრა หมู่ที่ 6 ตำบลทุ่งนุ้ย อำเภอกวนกาหลง จังหวัดสตูล มีประธานกองทุนคือ นายอุดร สุวรรณ โฉม มีสมาชิกกองทุน ณ วันที่ 1 สิงหาคม 2552 จำนวน 214 คน ปัจจุบันยอดเงินบัญชี 1 ล้านบาท ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2553 กองทุนหมู่บ้านน้ำหรามีสินทรัพย์รวมทั้งสิ้น 1,343,427.87 บาท มีเงินฝากธนาคาร 166,973.87 บาท จำนวนผู้กู้เงินกองทุน 59 ราย เป็นจำนวนเงิน 1,176,454.87 บาท มีเงินกำไรสุทธิ 79,566.10 บาท บัญชีเงินสัจจะ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2553 กองทุนหมู่บ้านน้ำหรามีสินทรัพย์รวมทั้งสิ้น 793,856 บาท มีเงินฝากธนาคาร 470,686.59 บาท จำนวนผู้กู้เงินสัจจะ 16 ราย เป็นจำนวนเงิน 319,752 บาท มีเงินกำไรสุทธิ 39,179.59 บาท

กองทุนหมู่บ้านน้ำหრა อยู่ในเขตพื้นที่ตำบลทุ่งนุ้ยซึ่งเป็นหมู่บ้านเก่าแก่ของเมืองสตูล เริ่มก่อตั้งโดยการจัดทำเวทีประชาคมภายในหมู่บ้านเมื่อปี พ.ศ. 2544 โดยมีประธานกองทุน

หมู่บ้านคนแรกคือ นายคลเถาะ ตาเคอิน มีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 15 คน ได้ยื่นขอจดทะเบียนนิติบุคคลเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2550 และในวันที่ 2 ธันวาคม 2552 คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านได้ร่วมจัดทำเวทีประชาคมเพื่อขอสนับสนุนการเพิ่มทุนตามนโยบายของรัฐบาลเป็นจำนวนเงิน 200,000 บาท และมีการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารจัดการทั้งหมด 4 ชุด ได้แก่

ปี 44 - 46 นายคลเถาะ ตาเคอิน ตำแหน่งประธานกองทุน มีคณะกรรมการจำนวน 15 คน

ปี 47 - 48 นายคลเถาะ ตาเคอิน ตำแหน่งประธานกองทุน มีคณะกรรมการจำนวน 9 คน

ปี 49 - 50 นายสมคิด สังข์ทอง ตำแหน่งประธานกองทุน มีคณะกรรมการจำนวน 9 คน

ปี 51 - 53 นางวรรณอนงค์ นพรัตน์ ตำแหน่งประธานกองทุน มีคณะกรรมการจำนวน 9 คน

ปี 54 - ปัจจุบัน นายอุคร สุวรรณโณ ตำแหน่งประธานกองทุน มีคณะกรรมการจำนวน 9 คน

ในช่วงแรกกองทุนหมู่บ้านน้ำหრა จะใช้ศาลาอเนกประสงค์ในการจัดประชุมคณะกรรมการและสมาชิก ต่อมาในปี 2550 ได้มีการจัดทำเวทีประชาคมและมีการเสนอให้มีการสร้างอาคารสถานที่ทำการของกองทุนหมู่บ้านและกลุ่มออมทรัพย์ในพื้นที่ดังกล่าวโดยได้รับความช่วยเหลือจากเงินบริจาคของชาวบ้านภายในพื้นที่และงบประมาณส่วนหนึ่งที่เกิดจากกำไรของการบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้าน ทำให้สมาชิกมีความรู้สึกประทับใจและผูกพันกับกองทุนหมู่บ้านและกลุ่มออมทรัพย์เพิ่มมากขึ้น

หลังจากได้รับโอนเงินกองทุนเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2544 และเริ่มมีการอนุมัติเงินกู้แก่สมาชิกครั้งแรกในปี 2545 กองทุนก็ดำเนินกิจกรรมต่างๆมาเป็นปกติ จนเมื่อปลายปี 2549 ขณะนั้นนายสมคิด สังข์ทอง เป็นประธานกองทุน เห็นความผิดปกติเกี่ยวกับการการค้างชำระหนี้ของสมาชิกและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านซึ่งเป็นผู้บริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้านส่วนหนึ่งยังมีหนี้ค้างชำระกับกองทุนซึ่งเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีให้กับสมาชิก เพื่อหาแนวทางแก้ไขจึงได้มีการจัดประชุมวิสามัญเพื่อแจ้งให้คณะกรรมการและสมาชิกที่มียอดเงินต้นคงค้างนำเงินมาชำระให้กับกองทุนหมู่บ้าน โดยในที่ประชุมมีมติให้สมาชิกเสียดำปรับ แต่จากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้สมาชิกลดความเชื่อถือ ศรัทธาที่มีต่อคณะกรรมการกองทุน เกิดหนี้ค้างชำระขึ้นจำนวน 752,335 บาท คณะกรรมการกองทุนโดยนายสมคิด สังข์ทอง ประธานกองทุน ในขณะนั้น จึงเพิ่มความรอบคอบในกระบวนการควบคุมและการตรวจสอบขึ้นอีก มีการประชุมคณะกรรมการทุกเดือน มีการแบ่งหน้าที่กันทำงาน

กรรมการทุกคนต้องปฏิบัติตามระเบียบ แต่ไม่ยึดติดตำแหน่ง กรรมการทุกคนจะต้องสามารถทำหน้าที่แทนกันได้ทุกหน้าที่ โดยเฉพาะการรับชำระเงินกู้ รับฝากเงินสัจจะ จากสมาชิก กรรมการจะหมุนเวียนสลับเปลี่ยนกันรับเงินจากสมาชิก สร้างระบบตรวจสอบจากสมาชิกเช่น จัดทำสมุดเงินฝากประจำตัวสมาชิก มีรายละเอียดการฝากเงินสัจจะแต่ละเดือน การกู้ยืมเงินกองทุน กู้ยืมเงินสัจจะ กู้เงินฉุกเฉิน การชำระคืนเงินกู้ เป็นต้น ซึ่งหากมีรายการใดที่สมาชิกสงสัย สามารถยื่นขอให้ประธานกองทุนและคณะกรรมการตรวจสอบรายละเอียดและแก้ไขปัญหาคิดทันที พร้อมทั้งแบ่งโซนพื้นที่ให้คณะกรรมการกองทุนรับผิดชอบ แต่สถานการณ์ทางการเงินของกองทุนหมู่บ้านก็ยังไม่ดีขึ้น

ปี 51 - 53 ได้มีการจัดเวทีประชาคมเพื่อคัดเลือกคณะกรรมการชุดใหม่เข้ามาบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านน้ำหრა โดยมีมติเลือกนางวรรณอนงค์ นพรัตน์ ตำแหน่งประธานกองทุนมี คณะกรรมการจำนวน 9 คน เข้ามาบริหารจัดการกองทุนโดยกำหนดให้มีการวางแผนในการพัฒนา คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการทำงาน ทั้งการพิจารณาปล่อยเงินกู้ให้กับสมาชิกและการติดตามหนี้คงค้างของสมาชิกที่ผิดสัญญาการชำระหนี้ และเป็นตัวอย่างที่ดีในการผ่อนส่งชำระเงินกองทุนหมู่บ้านตามระยะเวลาที่กำหนดหลังจากเปิดโอกาสให้สมาชิกที่มีหนี้ค้างชำระมาทำหนังสือรับสภาพหนี้เพื่อปรับโครงสร้างหนี้ให้เป็นปัจจุบันและแก้ไขระเบียบการผ่อนชำระเงินกู้จากรายปีเป็นการผ่อนชำระรายเดือน ซึ่งสมาชิกสามารถผ่อนชำระเงินกู้ได้เพิ่มมากขึ้น ทำให้ระบบการหมุนเวียนเงินของกองทุนหมู่บ้านดีขึ้นกว่าเดิม

ปัจจุบันกองทุนชุมชนหมู่บ้านน้ำหრა เปิดที่ทำการกองทุนให้สมาชิก ติดต่อ ขอ กู้ยืมเงิน รับ ชำระคืนเงินกู้ รับฝากเงินสัจจะ และเปิดรับสมาชิกใหม่ ทุกวันที่ 10 ของเดือน ตั้งแต่เวลา 17.00 น เป็นต้นไป ภายในที่ทำการกองทุนประกอบด้วยอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการดำเนินงานกองทุนเช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ โต้ะ เก้าอี้ ฯลฯ

ภาพ 4 กองทุนหมู่บ้านน้ำหราชสามัคคี

ภาพ 5 บรรยาการการสัมภาษณ์เชิงลึก

2) การบริหารจัดการและการได้มาของคณะกรรมการกองทุน

การได้มาของคณะกรรมการกองทุนยังคงยึดหลักการใช้เวทีประชาคม เพื่อให้สมาชิกคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน แต่ในส่วนของการบริหารจัดการได้มีการแยกแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ การบริหารจัดการกองทุน 1 ด้านบาทและการบริหารเงินตักจะหรือเงินหุ้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1) การบริหารจัดการกองทุน 1 ล้านบาท

1. การอนุมัติเงินกู้แก่สมาชิก

สมาชิกสามารถยื่นคำร้องขอกู้ยืมเงินกองทุน ได้ที่ทำการกองทุน ทุกวันที่ 10 ของเดือน คณะกรรมการกองทุนอนุมัติเงินกู้โดยดูจากเครดิตของสมาชิกประกอบการพิจารณา ได้แก่ การฝากสัจจะตรงเวลาเป็นประจำทุกเดือน ประกอบอาชีพสุจริต ความสามารถในการชำระคืนเงินกู้ มีการจัดชั้นลูกค้า เช่น ลูกค้าชั้นดีต้องฝากเงินสัจจะตรงเวลาเป็นประจำ ชำระเงินกู้ตรงเวลา ไม่ติดค้ำประกัน เป็นต้น นอกจากนี้พิจารณาจากข้อมูลของกรรมการในโซนพื้นที่ความรับผิดชอบนั้น ๆ เมื่อสมาชิกมาขอเงินกรรมการที่อยู่ในพื้นที่ต้องรู้ว่าสมาชิกเป็นผู้ที่มีอาชีพอยู่ก่อนแล้ว หรือมาขอเงินไปประกอบอาชีพอะไร เมื่อสมาชิกยื่นขอเงิน กรรมการกองทุนจะพิจารณาในวันอาทิตย์ถัดจากวันที่ 10 ของเดือน หากเห็นว่าผู้ยื่นกู้มีข้อติดขัด หรือไม่มั่นใจในผู้ขอ กู้ จะให้กรรมการที่รับผิดชอบในพื้นที่นั้น ลงไปคุยกับผู้กู้ประกอบอาชีพอะไรบ้าง ให้กรรมการที่รับผิดชอบพื้นที่เป็นผู้ตัดสินใจว่าจะให้กู้หรือไม่ แล้วแจ้งให้คณะกรรมการชุดใหญ่รับทราบ หากมีการอนุมัติให้สมาชิกกู้ กรรมการที่รับผิดชอบในแต่ละพื้นที่จะโทรศัพท์แจ้งให้สมาชิกเข้ามาทำสัญญาเงินกู้ คณะกรรมการกองทุนพิจารณาอนุมัติเงินกู้แก่สมาชิก จำนวน 3 - 15 ราย หลักฐานในการทำสัญญา กู้ยืมเงินกองทุนประกอบด้วย

- ก. สัญญาเงิน และสัญญาค้ำประกัน
- ข. สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของผู้กู้ และผู้ค้ำประกัน
- ค. สำเนาทะเบียนบ้านของผู้กู้ และผู้ค้ำประกัน
- ง. สมุดบัญชีเงินฝากกับธนาคารออมสินของผู้กู้
- จ. สมุดประจำตัวสมาชิก ซึ่งมีรายละเอียดการฝากเงินสัจจะ การกู้ยืม

และการชำระคืนเงินกองทุน

2. การรับชำระคืนเงินกู้

สมาชิกที่ขอกู้ยืมเงินกองทุนจะต้องผ่อนชำระเป็นรายงวด โดยแบ่งการชำระคืนออกเป็น 12 งวด กองทุนคิดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้อยู่ละ 12 ต่อปี ชำระคืนเงินกู้ได้ที่ทำการกองทุนทุกวันที่ 10 ของเดือน ตั้งแต่เวลา 17.00 น เป็นต้นไป สมาชิกบางรายที่ไม่สามารถเดินทางไปชำระเงินกู้ที่ทำการกองทุนได้ สามารถฝากกรรมการที่รับผิดชอบในโซนพื้นที่นั้นไปชำระแทนได้ โดยมอบเงินจำนวนที่ต้องชำระคืน เงินสัจจะที่ต้องฝากแต่ละเดือนและสมุดประจำตัวสมาชิกให้กรรมการที่รับผิดชอบโซนพื้นที่นำไปฝากในวันที่ 10 ของเดือน สมาชิกเพียงแต่ตรวจสอบยอดเงิน และตรวจสอบลายมือชื่อผู้รับชำระจากสมุดเมื่อกรรมการนำสมุดมาคืน ซึ่งกองทุนเองก็ได้สร้างระบบควบคุมกรณีนี้ไว้ โดยสมาชิกที่นำเงินมาชำระคืน หรือกรรมการที่รับฝากมาชำระแทน หรือบุคคลอื่น

ที่มาชำระแทน จะต้องลงลายมือชื่อ เป็นผู้ชำระหรือชำระแทนไว้ในทะเบียนคุมการรับเงินของกองทุน และมีลายมือชื่อกรรมการผู้ทำหน้าที่รับชำระในเดือนนั้น ๆ อยู่ในทะเบียนคุมการรับเงิน และสมุดประจำตัวสมาชิก สมาชิกที่ไม่สามารถชำระคืนเงินกู้ได้ทันภายในวันที่ 10 ของเดือนได้ ยังสามารถชำระคืนเงินกู้ได้ที่กรรมการที่รับผิดชอบในพื้นที่นั้น ๆ แต่ต้องไม่เกินวันที่ 25 ของเดือน หากเกินวันที่ 25 ถือว่าเดือนนั้นขาดชำระ และต้องเสียค่าปรับครั้งละ 10 บาท กองทุนจะนำเงินเข้าฝากธนาคารเดือนละ 2 ครั้ง ครั้งแรกไม่เกินวันที่ 17 และครั้งที่ 2 ก่อนสิ้นเดือน แล้วนำหลักฐานการชำระจากธนาคารมาบันทึกใน “ใบคุมลูกหนี้รายบุคคล” ไว้เป็นหลักฐานที่กองทุน

เอกสารสำคัญที่กองทุนออกให้แก่สมาชิกเพื่อยืนยันการชำระคืนเงินกู้ คือสมุดประจำตัวสมาชิกซึ่งกองทุนจะเรียกว่า สมุดสัจจะ ด้านหลังของสมุดสัจจะจะเป็นแบบฟอร์มบันทึกการชำระ เมื่อสมาชิกรับเงินมาชำระคืน กรรมการจะบันทึกการรับชำระที่สมุด และที่ทะเบียนคุมการรับเงินของกองทุน

3. การติดตามทวงถามหนี้ค้างชำระ และการป้องกันไม่ให้มีหนี้ค้างชำระ

มีการแบ่งโซนพื้นที่รับผิดชอบ ออกเป็น 10 โซนตามจำนวนคณะกรรมการกองทุน กรรมการแต่ละโซนจะมีหน้าที่ดูแลสมาชิกเพื่อป้องกันไม่ให้มีหนี้ค้างชำระ และคอยเตือนเมื่อใกล้ถึงกำหนดชำระคืนเงินกู้แต่ละงวด หรือหากสมาชิกขาดชำระในงวดใด กรรมการที่รับผิดชอบโซนนั้น ก็จะติดตามทวงถามก่อนหากไม่สามารถแก้ปัญหาได้ก็จะแจ้งให้กรรมการฝ่ายติดตามหนี้สินเป็นผู้ทวงถาม หรือให้คณะกรรมการกองทุนทั้งคณะไปติดตามทวงถาม การติดตามทวงถามหนี้กองทุน เริ่มจาก กองทุนมีการตรวจสอบสม่ำเสมอทุกเดือนหากพบว่ามีหนี้ค้างชำระเกิดขึ้น จะดำเนินการดังนี้

- ก. สอบถามจากสมาชิกที่อยู่ใกล้บ้านผู้กู้ถึงสาเหตุการค้างชำระ
 - ข. ติดตามทวงถามผู้กู้ด้วยวาจา ให้ระยะเวลา 2 เดือน โดยกรรมการที่รับผิดชอบโซนพื้นที่
 - ค. ติดตามทวงถามผู้กู้พร้อมผู้ค้ำประกันด้วยวาจา ให้ระยะเวลา 2 เดือน โดยกรรมการฝ่ายติดตามหนี้สิน
 - ง. ทวงถามเป็นลายลักษณ์อักษร โดยการส่งจดหมายถึงผู้กู้และผู้ค้ำประกัน โดยให้ระยะเวลา 2 เดือน และหากไม่ได้รับการติดต่อจากผู้กู้
- สุดท้ายกองทุนก็จะดำเนินการฟ้องร้องตามกฎหมาย

การป้องกันหนี้ค้างชำระคือสิ่งที่คณะกรรมการกองทุนชุมชนน้ำหาวราให้ความสำคัญมากที่สุด ทุก 2 - 3 เดือน คณะกรรมการกองทุนจะลงพบปะสมาชิกในพื้นที่ เพื่อติดตาม

สมาชิกที่มีหนี้ค้างชำระ และเยี่ยมเยียนสมาชิกกองทุนที่อยู่ในละแวกใกล้เคียงเพื่อสร้างความคุ้นเคย และใกล้ชิดกับสมาชิก เมื่อมีปัญหาการขาดส่งชำระคืนเงินกู้ คณะกรรมการกองทุน และสมาชิกจะ ได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาตั้งแต่เริ่ม เพื่อไม่ให้ปัญหาที่เกิดขึ้นสะสมพอกพูนจนยากต่อการแก้ไข

2.2) การบริหารเงินสัจจะ/เงินหุ้น

การรับฝากและการตรวจสอบเงินสัจจะ/เงินหุ้น

กองทุนเปิดรับฝากเงินสัจจะจากสมาชิกครั้งแรก ขั้นต่ำ 50 บาท ฝาก ได้สูงสุดไม่เกิน 500 บาท ต่อมา ปี 2549 กำหนดให้ฝากขั้นต่ำ 100 บาท ไม่เกิน 500 บาท สมาชิกที่ฝาก เงินสัจจะจะมีสมุดประจำตัวเรียกว่า สมุดสัจจะ (ซึ่งกองทุนได้ปรับปรุงรูปแบบให้ทันสมัยยิ่งขึ้น ปัจจุบันด้านหลังสมุดมีแบบบันทึกการชำระคืนเงินกู้ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่สมาชิกไม่ต้อง ถือเอกสารหลายใบ) สมาชิกจะนำเงินสัจจะมาฝากกองทุนในวันทำการทุกวันที่ 10 ของเดือน โดย นำสมุดสัจจะมาให้กรรมการบันทึกข้อมูลการฝาก และกองทุนก็จะบันทึกการฝากเงินสัจจะของสมาชิก ไว้ที่ใบฝากเงินแต่ละคนเก็บไว้ที่กองทุนด้วย สมาชิกสามารถตรวจสอบยอดเงินฝากได้จากสมุดสัจจะ หรือตรวจสอบได้ที่ทำการกองทุนในเวลาทำการ และติดประกาศสรุปยอดเงินสัจจะให้สมาชิกทราบ ทุกปีในวันประชุมใหญ่สามัญประจำปีของกองทุน

การจัดสรรผลกำไรจากการดำเนินงาน เมื่อสิ้นปีทางบัญชีของกองทุน ปรากฏว่ามีผลกำไร คณะกรรมการกองทุนจะต้องนำมาจัดสรรได้ดังนี้

1. เงินสมทบทุน ในอัตราร้อยละสิบ
2. เงินประกันความเสี่ยง ในอัตราร้อยละสิบ
3. เงินทุนสาธารณะ ในอัตราร้อยยี่สิบ
4. จัดสรรให้กับสมาชิก ในอัตราร้อยยี่สิบ
5. ตอบแทนคณะกรรมการในอัตราร้อยสามสิบ
6. อื่น ๆ ตามคณะกรรมการเห็นสมควร ในร้อยละสิบ

กองทุนบ้านน้ำหราชามีคคี่ มีผลการประเมินจากสำนักงานกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมือง

แห่งชาติในปี พ.ศ. 2550 ให้เป็นกองทุนหมู่บ้านที่มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดี เนื่องจากการดำเนินงานที่เป็นระบบ มีอาคารสถานที่ดำเนินการที่ชัดเจน มีวันเวลาดำเนินการที่ชัดเจนแน่นอน มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทั้งด้านบัญชีและการบริหารจัดการ มีอุปกรณ์สำนักงานที่พร้อม มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงาน ทำให้การจัดทำบัญชีเป็นระบบโปร่งใสเป็นปัจจุบัน มีการจัดทำทะเบียนคคี่คคี่ ข้อมูลเป็นปัจจุบัน สมาชิกหรือผู้สนใจสามารถตรวจสอบข้อมูลได้ อีกทั้งในทางปฏิบัติมีการจัดสรรผลกำไรจากการดำเนินงานสอดคล้องกับที่เขียนไว้ใน

ระเบียนการ ทำให้สมาชิกเชื่อถือและให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมกับกองทุนฯ จึงทำให้กองทุน บ้านน้ำหราชสามัคคีเป็นกองทุนที่ประสบความสำเร็จพร้อมที่จะพัฒนาเป็นสถาบันการเงินได้

3) สถาบันการเงินชุมชน (ธนาคารชุมชนอำเภอมะนัง)

3.1 พลวัตการก่อตั้งกองทุนหมู่บ้าน

สถาบันการเงินชุมชนฝั่งเมือง 13 15 18 หรือ ธนาคารชุมชน อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล (สถาบันการเงินชุมชนฝั่งเมือง 13 15 18. 25. 2553) ตั้งอยู่ที่ 100/1 หมู่ที่ 7 ตำบลนิคมพัฒนา อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล มีประธานกองทุนคือ นายสุธา อินยอด ปัจจุบัน (ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2553) มีสมาชิกรวมทั้งเครือข่ายประมาณ 3,000 คน จากจำนวน 58 กลุ่ม ผลดำเนินการเมื่อสิ้นปีบัญชี 2552 สถาบันการเงินชุมชนอำเภอมะนัง มีบัญชีเงินฝากทั้งสิ้น 4 บัญชี มียอดผู้ฝากรวม 1,172 ราย มี ยอดเงินฝากรวม 11,890,678 บาท ทรัพย์สินรวม ปัจจุบัน 14,854,288.00 บาท รายได้ 348,901 บาท รายจ่าย 320,083 บาท รายได้สุทธิ 28,818 บาท มีลูกหนี้รวม 82 ราย มียอดเงินกู้รวม 7,041,926 บาท แบ่งเป็น สินเชื่อพิเศษ มีลูกหนี้จำนวน 13 ราย ยอดหนี้รวม 1,468,746 บาท สินเชื่อสามัญ มีลูกหนี้ จำนวน 62 ราย มียอดหนี้รวม 5,351,973 บาท สินเชื่อรถยนต์ มีลูกหนี้จำนวน 3 ราย ยอดหนี้รวม 114,000 บาท สินเชื่อรถจักรยานยนต์ มีลูกหนี้จำนวน 4 ราย ยอดหนี้รวม 107,207 บาท มีรายได้ จากการเปิดให้บริการ เค้ายอเตอร์เซอร์วิส 21,159 บาท ผลดำเนินการของกิจกรรมโครงการกองทุน สวัสดิการชุมชนตำบล ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน 1,263 ราย มีเงินสมทบจากสมาชิก ปัจจุบัน 202,365 บาท นอกจากนั้นกลุ่มยังได้รับเงินสนับสนุนจากองค์กรอื่น ๆ 2,341,280 บาท แบ่งเป็นจาก พอช. จำนวน 100,000 บาท พมจ. จำนวน 100,800 บาท ชมรมผู้สูงอายุ จำนวน 7,250 บาท กิจกรรมทอดผ้าป่า สามัคคี จำนวน 16,078 บาท อบต. จำนวน 10,000 บาท สำหรับรายจ่าย 320,083 บาท แบ่งเป็นการ มอบทุนการศึกษาจำนวน 27 ราย เป็นจำนวนเงิน 10,500 บาท ดูแลให้สวัสดิการผู้ป่วยนอนโรงพยาบาล 122 ราย จำนวนเงิน 64,150 บาท ทำบุญกับสมาชิกที่เสียชีวิต จำนวน 27 ราย จำนวนเงิน 187,500 บาท ชำระหนี้แทน จำนวน 1 ราย จำนวนเงิน 20,000 บาท ดูแลผู้ด้อยโอกาส/คนพิการ 108 ราย จำนวนเงิน 187,500 บาท

สำหรับประวัติความเป็นมาของสถาบันการเงินแห่งนี้ มีจุดเริ่มต้นการ ดำเนินงานจากการเป็นกลุ่มออมทรัพย์ในตำบลพัฒนานิคม โดยเริ่มต้นตั้งแต่ปี 2537 ในหมู่ที่ 7 รวมทั้งกลุ่มอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นตามมาภายหลัง และกองทุนหมู่บ้านที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปี 2544 ไม่ค่อย ประสบความสำเร็จด้วยเหตุผลความไม่เชื่อมั่นของสมาชิกที่มีต่อการดำเนินงานของกลุ่ม จึงขาดการ ให้ความร่วมมือ และความไม่ไว้วางใจกันเองระหว่างกรรมการบริหารกลุ่ม นอกจากนั้นระเบียบ และการบริหารการเงินขององค์กรการเงินชุมชนกลุ่มต่าง ๆ ก็ขาดมาตรฐาน

ในปี 2544 รัฐบาลมีนโยบายให้มีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ จึงทำให้มีการตื่นตัวในเรื่องขององค์กรการเงินชุมชนในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น ประกอบกับในช่วงเวลานั้นมีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เกิดขึ้นในหมู่ที่ 1 5 และ 6 โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในหมู่ที่ 5 มีการนำระบบการนำโปรแกรมบัญชีมาช่วยในการจัดทำบัญชีของกลุ่มออมทรัพย์ ทำให้เกิดความคิดในการรวมกลุ่มออมทรัพย์ในตำบลเป็นเครือข่าย และมีการรวมบัญชีของแต่ละกลุ่มเข้าด้วยกันให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

ดังนั้น ช่วงปี 2545 เป็นจุดเริ่มต้นในการรวมตัวกันของกลุ่มออมทรัพย์เป็นเครือข่าย ซึ่งประกอบด้วย 4 กลุ่มออมทรัพย์ (หมู่ที่ 1, 2, 6 และ 7) กับ 1 กองทุนหมู่บ้าน (หมู่ที่ 7) ในตำบลนิคมพัฒนา และ 1 กลุ่มออมทรัพย์ในตำบลปาล์มพัฒนา (หมู่ที่ 6) ในช่วง 2 ปีแรกนั้นเครือข่ายจัดให้มีการประชุมกรรมการเครือข่ายเดือนละครั้ง และในวันที่ประชุมนั้น แต่ละกลุ่มนำเงิน 3,000 บาท มาฝากไว้ที่เครือข่าย จนกระทั่งเงินสะสมของเครือข่ายมีประมาณสองแสนกว่าบาท จึงได้มีการจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชนขึ้น (โดยการให้ความรู้ทางการเงินและบัญชีจากธนาคารออมสินสาขาละงู) โดยเริ่มเปิดดำเนินการครั้งแรกเมื่อ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2548

ต่อมาเมื่อ 15 มิถุนายน 2551 ได้เปิดให้มีเค้ายเตอร์เซอร์วิส และต่อมาเมื่อ 1 มกราคม พ.ศ. 2549 ได้เปิดดำเนินการกิจกรรมโครงการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล เพิ่มขึ้น และได้รับเริ่มกิจกรรมโครงการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล ในปี 2552

กิจกรรมโครงการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลมีสมาชิกเมื่อแรกตั้ง 300 ราย มีเงินสมทบจากสมาชิกเมื่อแรกตั้ง 86,650 บาท ปัจจุบันมีกิจกรรมสำคัญคือการมอบทุนการศึกษา การดูแลให้สวัสดิการผู้ป่วยนอนโรงพยาบาล การทำบุญกับสมาชิกที่เสียชีวิต ชำระหนี้แทนสมาชิกที่เสียชีวิต การดูแลผู้ด้อยโอกาส/คนพิการ

3.2 กิจกรรมของธนาคารชุมชนมะนังในปัจจุบัน

กิจกรรมของธนาคารชุมชนมะนังในปัจจุบันมี 7 งานหลักดังนี้

1. รับฝากเงินจากสมาชิกในเครือข่าย และกลุ่มออมทรัพย์ในเครือข่าย โดยให้อัตราผลตอบแทนร้อยละ 3 ต่อปี ปัจจุบัน (มีนาคม 2553) ธนาคารมีเงินฝากรวมประมาณ 14 ล้านบาท

2. ให้บริการเงินกู้กับสมาชิกทั่วไปโดยคิดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ร้อยละ 12 ต่อปี และการแก้ปัญหาหนี้นอกระบบให้กับสมาชิก

3. ให้บริการเค้านเตอร์เซอร์วิส เช่น รับชำระค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า
4. ลงทุนทำวิสาหกิจชุมชนผลิตน้ำดื่มชุมชนอำเภอมะนัง
5. ลงทุนทำวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ

6. ลงทุนทำวิสาหกิจชุมชนในกิจกรรมร้านค้าชุมชน และการท่องเที่ยวชุมชน

7. สนับสนุนให้กลุ่มออมทรัพย์และกองทุนหมู่บ้านในเครือข่าย ลงทุนทำวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ของตนเอง

3.3 การบริหารจัดการและการได้มาของคณะกรรมการ

การดำเนินงานและการบริหารจัดการตลอดจนการได้มาของคณะกรรมการ จะจัดทำในรูปแบบของเครือข่าย กล่าวคือ

1. สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ และกองทุนหมู่บ้านในเครือข่าย เป็นสมาชิกของธนาคารชุมชนโดยอัตโนมัติ สมาชิกแต่ละคนมีสมุดเงินฝากจะ 1 เล่ม ที่ฝากไว้กับกลุ่มในระดับหมู่บ้าน เงินฝากที่เหลือจากการให้กู้ของกลุ่ม จะนำฝากไว้ที่ธนาคารชุมชน โดยได้รับผลตอบแทนร้อยละ 3 ต่อปี

2. สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ และกองทุนหมู่บ้านในเครือข่ายเปิดบัญชีเงินฝากร่วมใจกับธนาคารชุมชนด้วยอีก 1 เล่ม กรณีนี้สมาชิกจะฝากเท่าไรในเดือนไหนก็ได้

3. เงินฝากของธนาคารชุมชนส่วนที่เหลือจากการให้กู้ ส่วนใหญ่ฝากไว้กับสหกรณ์กองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางนิคมพัฒนา 1 จำกัด โดยได้รับผลตอบแทนร้อยละ 3 ต่อปี ที่เหลือเป็นส่วนน้อยฝากออมทรัพย์ไว้กับธนาคารออมสิน

4. คณะกรรมการบริหารงานของธนาคารมาจากกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มละ 3 คน รวม 18 คน และเลือกประธานธนาคารชุมชนจากคณะกรรมการ ธนาคารมีพนักงาน 3 คน รับผิดชอบงานคนละด้าน คือ (1) ด้านการจัดทำบัญชีของกลุ่มออมทรัพย์ และกองทุนหมู่บ้านในเครือข่าย (2) ด้านการเงินและบัญชีของธนาคาร และ (3) ด้านเงินกู้

การพิจารณาเงินกู้ หลักการรวมกองทุนต่าง ๆ ในหมู่บ้านเข้าด้วยกัน เป็นการระดมเงินเพื่อเพิ่มทุน โดยเปรียบเสมือนว่ากองทุนต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้านเป็นสมาชิกลงหุ้นกับสถาบันการเงิน สิ้นปีจะมีเงินปันผลคืนกับกลุ่มต่าง ๆ ตามจำนวนเงินที่นำมาลงทุนแต่ยังคงมีสถานะเป็นกลุ่มอยู่เหมือนเดิม และให้ระเบียบของสถาบันการเงินเป็นข้อปฏิบัติร่วมกัน อาทิ ระเบียบว่าสมาชิกที่จะกู้เงินไปเพื่อลงทุนประกอบอาชีพสมาชิกสมาชิกผู้กู้เงินจะต้องเป็นสมาชิกของสถาบันการเงิน และปล่อยให้สมาชิกผู้เป็นรายคน และสมาชิกหนึ่งคนจะกู้ได้เพียงสัญญาเดียว

1.2 ตอนที่ 2 ขั้นตอนการพัฒนากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นสถาบันการเงินชุมชน ฝั่งเมือง 13 15 18

สำหรับขั้นตอนการพัฒนากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นสถาบันการเงินชุมชนฝั่งเมือง 13 15 18 อาจสรุปโดยย่อเป็น 6 ขั้นตอนดังนี้

1) การตั้งเป้าหมายและหาแนวคิดร่วมของของสมาชิกและคณะกรรมการเนื่องจากส่วนใหญ่ต้องการเห็นการใช้เงินทุนภายในชุมชนอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด / เป็นแหล่งเงินออมของชุมชน / เป็นแหล่งทุนและสวัสดิการของชุมชน และเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนอยู่แล้ว แต่ขาดกระบวนการกลุ่ม จึงมีการจัดทำเวทีประชาคมภายในหมู่บ้านเพื่อเป้าหมายในการร่วมกันจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนบ้านฝั่ง 13 15 18 ขึ้นมา

2) เป็นผลที่เกิดจากการดำเนินงาน ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่คณะกรรมการและสมาชิกทุกคน มีแผนการดำเนินงานในการช่วยกันคิดเพื่อที่จะพัฒนาบุคคลกรของตนเองและสถาบันการเงิน ชุมชนให้มีความเข้มแข็ง และพร้อมใจกันต่อสู้กับปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น อีกทั้งผู้นำมีวิธีการให้ทุกคนได้คิดอย่างต่อเนื่อง เช่นการจัดประชุมคณะกรรมการและสมาชิกสถาบันการเงินชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนมีการส่งบุตรหลานของคณะกรรมการและสมาชิกสถาบันการเงินชุมชน ไปเรียนต่อในสาขาวิชาต่าง ๆ เช่น วิทยาลัยเกษตร วิทยาลัยเทคนิค และสถาบันอื่น ๆ เพื่อที่จะได้นำความรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับกลับมาพัฒนาสถาบันการเงินภายในชุมชน ทำให้ที่นี่เป็นต้นแบบของชุมชนพอเพียงอย่างสมบูรณ์

3) การรวมเงินทุนของกองทุนต่างๆเข้าด้วยกันประกอบด้วย 4 กลุ่มออมทรัพย์ (หมู่ที่ 1, 2, 6 และ 7) กับ 1 กองทุนหมู่บ้าน (หมู่ที่ 7) ในตำบลนิคมพัฒนา และ 1 กลุ่มออมทรัพย์ในตำบลปาล์มพัฒนา (หมู่ที่ 6) โดยมีระเบียบของสถาบันการเงินชุมชนรองรับและไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2547 โดยมีคณะกรรมการบริหารงานของสถาบันการเงินชุมชนมาจากกรรมการกลุ่มออมทรัพย์กลุ่มละ 3 คน รวม 18 คน และเลือกประธานสถาบันการเงินชุมชนจากคณะกรรมการ มีพนักงาน 3 คน รับผิดชอบงานคนละด้าน คือ (1) ด้านการจัดทำบัญชีของกลุ่มออมทรัพย์ และกองทุนหมู่บ้านในเครือข่าย (2) ด้านการเงินและบัญชีของธนาคาร และ (3) ด้านการพิจารณาเงินกู้ของสมาชิก

4) การรวบรวมสมาชิก เป็นการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนที่ต้องการให้ทุกครัวเรือนในหมู่บ้าน/ตำบล เป็นสมาชิกสถาบันการเงินชุมชน โดยเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มองค์กรกองทุนเดิมและครัวเรือนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มองค์กร กองทุนใด ๆ สมัครใจเข้าเป็นสมาชิกของสถาบันการเงินชุมชนบ้านฝั่ง 13 15 18

5) จัดตั้งสถานที่ดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน เป็นส่วนสำคัญในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของสถาบันการเงินชุมชน รวมทั้งเป็นสถานที่ที่คณะกรรมการของสถาบันการเงินชุมชน พนักงาน/ลูกจ้างของสถาบันการเงินชุมชน ใช้เป็นสถานที่ปฏิบัติงานในการประสานงาน และติดต่อกับสมาชิกและผู้ที่มาติดต่อกับสถาบันการเงินชุมชน รวมทั้งเป็นสถานที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่กลุ่ม องค์กรที่สนใจเข้ามาศึกษาดูงานของสถาบัน

6) จัดอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกและคณะกรรมการ โดยขอความอนุเคราะห์วิทยากรจากรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาสถาบันการเงินชุมชนทั้งการให้ความรู้ในด้านการจัดทำบัญชีที่ถูกต้อง และความรู้เรื่องกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับสถาบันซึ่งไม่ขัดกับพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2547

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นสถาบันการเงินชุมชนของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดสตูล

สำหรับในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงผลการศึกษาเชิงลึกทั้งที่ได้มาจากการสังเกต สัมภาษณ์ การศึกษาเอกสารและการสนทนากลุ่ม โดยมีการนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ สังเคราะห์ จัดหมวดหมู่ ตีความ และแปลความ แล้วนำมาสรุปเพื่อสะท้อนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นสถาบันการเงินชุมชนของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดสตูล โดยนำเสนอประเด็นที่ได้ร่วมกันศึกษาจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรคของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดสตูลทั้งที่สามารถจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชนแล้วและที่ยังอยู่ระหว่างการดำเนินการ โดยมีผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis เพื่อวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นสถาบันการเงินชุมชนของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดสตูลในภาพรวม โดยมีผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis

ผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis แสดงดังตาราง 7

ตาราง 7 ผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis

ปัจจัยภายในที่มีอิทธิพลต่อการเป็นสถาบันการเงินชุมชน ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดสตูล	
จุดแข็ง	จุดอ่อน
1. กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของสตูลส่วนใหญ่ใช้กระบวนการของการมีส่วนร่วมเป็นหลักในการบริหารจัดการกองทุน	- กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของสตูลส่วนใหญ่ในปัจจุบันนี้ยังขาดความรู้ในการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการบริหารจัดการและระบบบัญชี ทำให้ขาดข้อมูลของกลุ่มที่สามารถเรียกใช้ได้สะดวก
2. สมาชิกส่วนใหญ่เห็นว่าคณะกรรมการกองทุนฯที่ได้รับเลือกมีความซื่อสัตย์ ทำให้ได้รับความเชื่อมั่น และความไว้วางใจจากสมาชิก	- กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของสตูลส่วนใหญ่ในปัจจุบันนี้ยังไม่มีเครือข่ายในการพัฒนาและไม่มีการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก
3. ชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นว่าการมีกองทุนหมู่บ้านและสถาบันการเงินชุมชนเป็นการเปิดโอกาสให้เข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ง่ายขึ้น	- การมีกองทุนหมู่บ้านและสถาบันการเงินชุมชนในอีกมุมมองของชาวบ้านที่เป็นมุสลิมบางกลุ่มเห็นว่าเป็น การเปิดโอกาสให้คนในหมู่บ้านสร้างหนี้ได้ง่ายขึ้น เป็นการส่งเสริมสังคมบริโภคนิยม หากขาดการให้ความรู้ในด้านการบริหารจัดการการเงินและการสร้างวินัยที่ดีในการฝากเงินที่ดี อาจทำให้สร้างภาระหนี้สินให้กับชุมชนในอนาคต อีกทั้งไม่เห็นด้วยกับระบบดอกเบี้ยของกองทุน
4. ผู้นำส่วนใหญ่เป็นผู้มีความเสียสละ เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม	- ขาดบุคลากรที่บริหารกองทุนแบบเต็มเวลา
5. มีการสื่อสารที่ดี คนในชุมชนต่างๆของจังหวัดสตูล มีการพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเป็นประจำ	- ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน
6. การรวมกลุ่มจะเป็นการเพิ่มวงเงินกู้ให้มากขึ้น	- ขาดที่ตั้งสำนักงานกองทุน
7. ดอกเบี้ยของกองทุนหมู่บ้านและสถาบันการเงินจะต่ำกว่าหน่วยงานอื่น ๆ และการเป็นหนี้ในระบบ	- ระบบบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองส่วนใหญ่ยังไม่เป็นปัจจุบัน

ตาราง 7 (ต่อ)

ปัจจัยภายในที่มีอิทธิพลต่อการเป็นสถาบันการเงินชุมชน ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดสตูล (ต่อ)	
จุดแข็ง	จุดอ่อน
8. กองทุนและสถาบันการเงินมีส่วนช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชน เช่นการบริจาคช่วยเหลือด้านกีฬาภายในชุมชน ด้านศาสนา เป็นต้น	- สมาชิกบางส่วนยังไม่เข้าใจระบบการทำงานของคณะกรรมการ โดยมีความต้องการที่จะไม่ต้องเสียค่าตอบแทนให้กับกองทุนในการกู้ยืมเงินแต่ครั้ง
9. ชาวบ้านเริ่มเห็นความสำคัญของการรวมกลุ่ม การมีกองทุนหมู่บ้าน และสถาบันการเงินชุมชน	- ปัญหาการค้างชำระ ผู้กู้เงินล่าช้า และหนี้สูญ
10. สังคมสตูลมีลักษณะเป็นสังคมอุปถัมภ์ซึ่งกันและกัน ผูกพันกัน ผู้นำชุมชนสามารถผูกพันความจงรักภักดีให้แก่สมาชิกในกลุ่ม มีความรักใคร่สามัคคี ร่วมมือร่วมใจ เสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม	- คณะกรรมการขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการทำบัญชี - สมาชิกที่ไม่กู้มักไม่ค่อยเข้าร่วมประชุม - ปัญหาการเงินกู้ไม่เพียงพอต่อความต้องการของสมาชิก - ชาวบ้านทั่วไปที่ไม่เป็นสมาชิกขาดการมีส่วนร่วม - สมาชิกบางส่วนมีการกู้เงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ - คณะกรรมการกองทุนเกิดความอึดตัวในการทำงานเพราะหลายๆกองทุนฯมีคณะกรรมการชุดเดียวมาตั้งแต่แรกก่อตั้งจนถึงปัจจุบัน - ขาดพี่เลี้ยงที่จะเข้ามาฝึกอบรมช่วยเหลือสนับสนุนทางด้านการเพิ่มประสิทธิภาพคณะกรรมการกองทุน เช่น อบรมให้ความรู้การจัดทำบัญชี การบริหารกองทุนนิติบุคคล แนวทางการดำเนินคดีตลอดข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องและช่วยเหลือเมื่อกองทุนประสบปัญหาที่คณะกรรมการไม่สามารถแก้ไขได้ในเบื้องต้น เช่น การดำเนินคดีกับผู้ค้างชำระเงินกู้ และลดขั้นตอนการประสานงานระหว่างกองทุนกับหน่วยงานราชการ - ชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรมรายได้ไม่แน่นอน

ตาราง 7 (ต่อ)

ปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการเป็นสถาบันการเงินชุมชน ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดสตูล	
โอกาส	อุปสรรค
11. เมืองคักรและภาคีภายนอกให้การสนับสนุนมากมาย เช่น	- นโยบายของรัฐบาลไม่ชัดเจน ชาวบ้านบางส่วนยัง กลางแกลงใจว่ารัฐบาลจะเรียกคืนเงิน 1 ล้านบาท
11.1 สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ	ที่ให้มาแล้วหรือไม่ทำให้ไม่ต้องการรวมกลุ่ม กองทุนหมู่บ้านเข้ากับกลุ่มอาชีพอื่นๆที่อาจจะ
11.2 สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสตูล	ก่อตั้งโดยคนในชุมชน และไม่ต้องการรวมกลุ่ม เป็นสถาบันการเงินชุมชน
11.3 ธนาคารออมสินจังหวัดสตูล	
11.4 ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดสตูล	
12. นโยบายรัฐบาลสนับสนุนกิจกรรมกองทุน หมู่บ้านและการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน	- มีหลายหน่วยงานราชการที่ดูแลกองทุนฯและ สถาบันการเงินหลายหน่วยงาน เช่น เครือข่าย ระดับ เทศบาล อำเภอ จังหวัด พัฒนาชุมชน ธนาคารออมสิน ธกส. สทบ. ที่ลงไปอบรมแต่ขาด การประสานกันเองทำให้เกิดความสับสน ซ้ำซ้อน
13. ผลการประเมินศักยภาพกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมืองแห่งชาติเพื่อจัดลำดับคุณภาพการ บริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในปี พ. ศ. 2546 พบว่ากองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับ AA (ดี)	- ขั้นตอนการทำงาน การจดทะเบียนเป็นสถาบัน การเงินชุมชนมีความซับซ้อน ยุ่งยาก มีหลาย ขั้นตอน

2.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นสถาบันการเงินชุมชนของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในจังหวัดสตูล

จากการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นสถาบันการเงินชุมชนของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดสตูล โดยการถอดบทเรียนจากสถาบันการเงินชุมชนที่ประสบความสำเร็จรวมทั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่มีผลการดำเนินงานที่ดี ควรปรับปรุงและแก้ไขของจังหวัดสตูล ซึ่งในที่นี้ คือ

2.2.1 สถาบันการเงินชุมชนบ้านฝั่ง 13 15 18 หมู่ที่ 7 ตำบลนิคมพัฒนา อำเภอมะนัง
จังหวัดสตูล

2.2.2 กองทุนหมู่บ้านน้ำหრა หมู่ที่ 6 ตำบลทุ่งนุ้ย อำเภอกวนกาหลง จังหวัดสตูล (มีผลการดำเนินงานที่ดี พร้อมทั้งจะพัฒนาเป็นสถาบันการเงินชุมชน)

2.2.3 กองทุนหมู่บ้านท่าแพใต้ หมู่ที่ 5 ตำบลท่าแพ อำเภอท่าแพ จังหวัดสตูล (มีผลการดำเนินงานระดับปานกลาง)

2.2.4 กองทุนชุมชนเมืองบ้านโคกพะยอม ตำบลพิมาน อำเภอเมือง จังหวัดสตูล (มีผลการดำเนินงานระดับควรปรับปรุงแก้ไข)

โดยการสังเกต สัมภาษณ์ การศึกษาเอกสารและการจัดเวทีสนทนากลุ่ม เพื่อศึกษาความต้องการและความคิดเห็นต่อการเป็นสถาบันการเงินชุมชน โดยศึกษาสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยสภาพแวดล้อมภายในทำการศึกษาในประเด็นด้าน ความพร้อมของสมาชิก ความพร้อมของคณะกรรมการการติดตามประเมินผล ระเบียบ/ข้อบังคับ การอบรมให้ความรู้ การรวมกลุ่มสร้างอาชีพ การสร้างเครือข่าย การระดมทุน การจัดสวัสดิการแก่สมาชิก ส่วนสภาพแวดล้อมภายนอกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทำการศึกษานโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้าน องค์กรของรัฐ/เอกชนที่ให้การสนับสนุน เศรษฐกิจชุมชน ความต้องการเปลี่ยนสภาพจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นสถาบันการเงินชุมชน การเตรียมความพร้อมเพื่อปรับเปลี่ยน โครงสร้าง จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นสถาบันการเงินชุมชน ความต้องการจดทะเบียนนิติบุคคลของกลุ่มเป็นสถาบันการเงินชุมชน การจัดทำบัญชีที่มีมาตรฐานตามกรอบของสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สถานที่ทำการกองทุน เมื่อกำหนดให้

A = สถาบันการเงินชุมชนบ้านผัง 13 15 18 หมู่ที่ 7 ตำบลนิคมพัฒนา อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล

B = กองทุนหมู่บ้านน้ำหრა หมู่ที่ 6 ตำบลทุ่งนุ้ย อำเภอกวนกาหลง จังหวัดสตูล (มีผลการดำเนินงานที่ดี พร้อมทั้งจะพัฒนาเป็นสถาบันการเงินชุมชน)

C = กองทุนหมู่บ้านท่าแพใต้ หมู่ที่ 5 ตำบลท่าแพ อำเภอท่าแพ จังหวัดสตูล (มีผลการดำเนินงานระดับปานกลาง)

D = กองทุนชุมชนเมืองบ้านโคกพะยอม ตำบลพิมาน อำเภอเมือง จังหวัดสตูล (มีผลการดำเนินงานระดับควรปรับปรุงแก้ไข)

โดยกำหนดให้

คะแนน 3 หมายถึง กองทุนหรือสถาบันการเงินที่ศึกษามีปัจจัยนั้น ๆ อยู่ในระดับมาก

คะแนน 2 หมายถึง กองทุนหรือสถาบันการเงินที่ศึกษามีปัจจัยนั้น ๆ อยู่ในระดับ

ปานกลาง

คะแนน 1 หมายถึง กองทุนหรือสถาบันการเงินที่ศึกษามีปัจจัยนั้น ๆ อยู่ในระดับน้อยหรือต่ำ

คะแนน 0 หมายถึง กองทุนหรือสถาบันการเงินที่ศึกษาไม่มีปัจจัยนั้น ๆ อยู่ในความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องเลย

ผลการศึกษา การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ ดีความและแปลความสามารถนำมาสรุปแสดงได้ดังตาราง 8

ตาราง 8 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นสถาบันการเงินชุมชนของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดสตูล

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นสถาบันการเงินชุมชนของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดสตูล	ระดับผลการวิเคราะห์			
	A	B	C	D
ความต้องการและความคิดเห็นต่อการเป็นสถาบันการเงินชุมชน	3	2	2	1
สภาพแวดล้อมภายใน	3	2	2	1
ความพร้อมของสมาชิก	3	2	2	1
ความพร้อมของคณะกรรมการ	3	2	2	1
การติดตามประเมินผล	3	3	2	0
การปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อบังคับ	3	3	2	1
การอบรมให้ความรู้	3	0	0	0
การรวมกลุ่มสร้างอาชีพ	3	1	0	0
การสร้างเครือข่าย	3	0	0	0
การระดมทุน	3	2	1	0
การจัดสวัสดิการแก่สมาชิก	3	0	0	0
สภาพแวดล้อมภายนอกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	3	3	3	2
นโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้าน	3	3	3	3
องค์กรของรัฐ/เอกชนที่ให้การสนับสนุน	3	3	3	2
เศรษฐกิจชุมชน	3	2	1	1
ความต้องการเปลี่ยนสภาพจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นสถาบันการเงินชุมชน	3	3	2	1
การเตรียมความพร้อมเพื่อปรับเปลี่ยน โครงสร้างจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นสถาบันการเงินชุมชน	3	3	1	0

ตาราง 8 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นสถาบันการเงินชุมชนของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองในจังหวัดสตูล	ระดับผลการวิเคราะห์			
	A	B	C	D
ความต้องการจดทะเบียนนิติบุคคลของกลุ่มเป็นสถาบันการเงินชุมชน	3	3	1	0
การจัดทำบัญชีที่มีมาตรฐานตามกรอบของสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมืองแห่งชาติ	3	3	2	1
สถานที่ทำการกองทุน	3	3	3	0

เมื่อศึกษาความต้องการและความคิดเห็นต่อการเป็นสถาบันการเงินชุมชน โดยศึกษาสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในประเด็นต่าง ๆ โดยทำการวิเคราะห์ในเชิงเปรียบเทียบทั้งจากข้อมูลจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส อุปสรรค การวิเคราะห์ crown matrix ผลการศึกษาพบว่าในภาพรวมสถาบันการเงินชุมชนผังเมืองมีปัจจัยองค์ประกอบทั้งภายในและภายนอกต่อการเป็นสถาบันการเงินชุมชนของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดสตูลในระดับมาก ในขณะที่กองทุนน้ำหราชำคคีเป็นกองทุนหมู่บ้านที่มีความพร้อมต่อการพัฒนาในหลายด้านกล่าวคือ สมาชิกและผู้เกี่ยวข้องมีความต้องการและความคิดเห็นต่อการเป็นสถาบันการเงินชุมชนในระดับปานกลาง ทั้งในแง่ความพร้อมของสมาชิก ความพร้อมของคณะกรรมการและการระดมทุน มีจุดเด่นในเรื่องการติดตามประเมินผล และการปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านอย่างเคร่งครัด แต่มีจุดอ่อนที่มีน้อยคือการรวมกลุ่มสร้างอาชีพ จุดอ่อนที่ยังขาดคือด้านการอบรมให้ความรู้ การสร้างเครือข่าย ส่วนปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลคือ ภาวะเศรษฐกิจของชุมชน ซึ่งปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง อย่างไรก็ตามเมื่อวิเคราะห์ความต้องการเปลี่ยนสภาพจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นสถาบันการเงินชุมชน การเตรียมความพร้อมเพื่อปรับเปลี่ยน โครงสร้างจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นสถาบันการเงินชุมชน ความต้องการจดทะเบียนนิติบุคคลของกลุ่มเป็นสถาบันการเงินชุมชน การจัดทำบัญชีที่มีมาตรฐานตามกรอบของสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สถานที่ทำการกองทุน พบว่ากองทุนบ้านน้ำหราชำคคีมีความพร้อมอยู่ในระดับมาก ดังนั้นผลการวิเคราะห์ในภาพรวมจึงสรุปว่ากองทุนน้ำหราชำคคีเป็นกองทุนหมู่บ้านที่มีความพร้อมต่อการพัฒนาเป็นสถาบันการเงินชุมชนในอนาคตอันใกล้ได้หากมีการแก้ไขจุดอ่อนดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

ส่วนกองทุนหมู่บ้านท่าแพได้พบว่ามีความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง สมาชิกและผู้เกี่ยวข้องมีความต้องการและความคิดเห็นต่อการเป็นสถาบันการเงินชุมชนในระดับปานกลาง ทั้งในแง่ความพร้อมของสมาชิก ความพร้อมของคณะกรรมการและการระดมทุน การติดตามประเมินผล และการ

ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้าน โดยมีจุดอ่อนที่การระดมทุนมีน้อยและต้องปรับปรุงคือ ด้านการอบรมให้ความรู้ การรวมกลุ่มสร้างอาชีพ การสร้างเครือข่าย การจัดสวัสดิการให้สมาชิก ส่วนปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลคือ ภาวะเศรษฐกิจของชุมชน ซึ่งปัจจุบันอยู่ในระดับย่ำแย่ อย่างไรก็ตามเมื่อวิเคราะห์ความต้องการเปลี่ยนสภาพจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นสถาบันการเงินชุมชน การเตรียมความพร้อมเพื่อปรับเปลี่ยน โครงสร้างจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นสถาบันการเงินชุมชน ความต้องการจดทะเบียนนิติบุคคลของกลุ่มเป็นสถาบันการเงินชุมชน การจัดทำบัญชีที่มีมาตรฐานตามกรอบของสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สถานที่ทำการกองทุน พบว่ากองทุนบ้านท่าแพได้มีความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นผลการวิเคราะห์ในภาพรวมจึงสรุปว่ากองทุนหมู่บ้านท่าแพได้เป็นกองทุนหมู่บ้านที่มีความพร้อมต่อการพัฒนาเป็นสถาบันการเงินชุมชนในระดับปานกลาง โดยมีจุดที่ต้องแก้ไขในจุดอ่อนที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับไม่มี ระดับน้อย และปรับปรุงในประเด็นที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลางให้ดีขึ้น ส่วนกองทุนหมู่บ้าน โลกพะยอมนั้นพบว่า เป็นกองทุนหมู่บ้านที่มีความพร้อมน้อยที่สุดต่อการพัฒนาเป็นสถาบันการเงินชุมชน เนื่องจากความต้องการและความคิดเห็นต่อการเป็นสถาบันการเงินชุมชนของสมาชิกและผู้เกี่ยวข้องเห็นด้วยน้อย ความพร้อมของปัจจัยภายในแทบทุกด้านมีน้อยมาก ทั้งด้านสมาชิก กรรมการ ไม่มีระบบการติดตามตรวจสอบประเมินการทำงาน สมาชิกส่วนใหญ่ไม่เห็นความสำคัญของการปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อบังคับ ไม่มีการอบรมให้ความรู้ การรวมกลุ่มสร้างอาชีพ การสร้างเครือข่าย การระดมทุน การจัดสวัสดิการให้สมาชิก นอกจากนี้เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกพบว่า นอกเหนือจากภาวะเศรษฐกิจชุมชนย่ำแย่แล้ว องค์กรภายนอกยังไม่ค่อยให้การสนับสนุนกองทุน โลกพะยอมเท่าที่ควรอีกด้วย เมื่อวิเคราะห์ถึงความต้องการเปลี่ยนสภาพจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นสถาบันการเงินชุมชนและการจัดทำบัญชีที่มีมาตรฐานตามกรอบของสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติพบว่ายังไม่ได้มาตรฐาน ไม่เป็นระบบ ไม่เป็นปัจจุบัน ขาดการเตรียมความพร้อมเพื่อปรับเปลี่ยน โครงสร้าง จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นสถาบันการเงินชุมชน ไม่มีความต้องการจดทะเบียนนิติบุคคลของกลุ่มและพัฒนาเป็นสถาบันการเงินชุมชน และไม่มีสถานที่ทำการกองทุน

ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้องทำให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมว่ากองทุนชุมชน โลกพะยอม เป็นกองทุนในเขตเทศบาลซึ่งสมาชิกประกอบอาชีพหลากหลาย เช่น กลุ่มผู้ปลูกไม้ผล กลุ่มเลี้ยงแพะ กลุ่มเพาะเห็ด กลุ่มเลี้ยงกบ กลุ่มเลี้ยงปลานิลในกระชัง ชาวบ้านมีแหล่งเงินทุนที่รองรับความต้องการของคนในหมู่บ้านที่หลากหลาย แต่เป็นการเปิดโอกาสให้คนในหมู่บ้านเป็นหนี้ได้ง่ายขึ้น ทำให้มีความรู้สึกว่าการกู้ยืมเงินเป็นเรื่องปกติ เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตและจากการที่ในหมู่บ้านมีกลุ่มต่าง ๆ อยู่อย่างมากมานั้น ก็ทำให้คนในหมู่บ้านเริ่มมีการกู้ยืมเงินจาก

อีกกลุ่มหนึ่งไปใช้หนี้ อีกกลุ่มหนึ่งเป็นการย้ายหนี้ไปเรื่อยๆ แต่จำนวนหนี้ก็จะมากขึ้นทุกครั้งที่มีการย้ายหนี้ และนอกจากนี้บางคนซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ หลายกลุ่มก็เริ่มที่จะมีการกู้ยืมเงินจากกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิกไปเรื่อย ๆ ทำให้บางคนเริ่มที่จะเป็นหนี้หลาย ๆ กลุ่มในเวลาเดียวกันและจากปัญหาดังกล่าวก็เริ่มส่งผลกระทบต่อปัญหาในการส่งใช้เงินคืนให้กับกลุ่มต่าง ๆ ที่ตนกู้ยืมมา ดังนั้น เมื่อปัญหาในเรื่องหนี้สินของคนในหมู่บ้านเริ่มมากขึ้น ก็ส่งผลกระทบต่อปัญหาการส่งใช้คืนเงินที่กู้ยืมตามมาอย่างรวดเร็ว ทำให้กลุ่มบางกลุ่มเริ่มมีปัญหาในการดำเนินงาน บางกลุ่มไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้เนื่องจากขาดเงินทุนหมุนเวียน บางกลุ่มเริ่มมีปัญหาเกิดความแตกแยกภายในกลุ่ม บางกลุ่มเกิดการทะเลาะกันระหว่างกรรมการและสมาชิกของกลุ่มอันเนื่องมาจากทวงหนี้ของกรรมการ สมาชิกบางคนก็เริ่มแก้ไขปัญหาด้วยการกู้ยืมเงินนอกระบบมาใช้หนี้ให้กับกลุ่มต่าง ๆ รวมทั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่ทำงานในปัจจุบันขาดความพร้อมในหลายด้าน ทั้งในแง่ความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการกลุ่ม ความรู้ด้านการทำบัญชี ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สัมกับความเป็นสังคมมุสลิมที่ไม่ต้องการให้มีการเก็บดอกเบี้ย เมื่อรวมกันหลาย ๆ อย่างทำให้กองทุนมีความอ่อนแอมาก โดยปัญหาที่สำคัญที่สุดคือ เรื่องคุณภาพของคนนั่นเอง

3. แนวทางการพัฒนากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดสตูลให้เป็นสถาบันการเงินชุมชน

จากการศึกษาเพื่อหาแนวทางในการพัฒนากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดสตูลให้เป็นสถาบันการเงินชุมชน โดยการถอดบทเรียนจากสถาบันการเงินชุมชนที่ประสบความสำเร็จ รวมทั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่มีผลการดำเนินงานที่ดี ควรปรับปรุงและแก้ไขของจังหวัดสตูล ซึ่งในที่นี้ คือ

- 3.1 สถาบันการเงินชุมชนบ้านตัง 13 15 18 หมู่ที่ 7 ตำบลนิคมพัฒนา อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล
- 3.2 กองทุนหมู่บ้านน้ำหრა หมู่ที่ 6 ตำบลทุ่งนุ้ย อำเภอกวนกาหลง จังหวัดสตูล (มีผลการดำเนินงานที่ดี พร้อมทั้งจะพัฒนาเป็นสถาบันการเงินชุมชน)
- 3.3 กองทุนหมู่บ้านท่าแพใต้ หมู่ที่ 5 ตำบลท่าแพ อำเภوتاแพ จังหวัดสตูล (มีผลการดำเนินงานระดับปานกลาง)
- 3.4 กองทุนชุมชนเมืองบ้าน โลกพะยอม ตำบลพิมาน อำเภอเมือง จังหวัดสตูล (มีผลการดำเนินงานระดับควรปรับปรุงแก้ไข)

โดยการสังเกต สัมภาษณ์ การศึกษาเอกสารและการจัดเวทีสนทนากลุ่ม เพื่อศึกษาความต้องการและความคิดเห็นต่อการเป็นสถาบันการเงินชุมชน โดยศึกษาสภาพแวดล้อมทั้งภายใน

และภายนอกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งผลการศึกษาได้แนวทางในการพัฒนากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดสตูลให้เป็นสถาบันการเงินชุมชน ดังต่อไปนี้

1. สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ คณะอนุกรรมการระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับตำบลต้องกำหนดเป้าหมายและแผนงานที่จะพัฒนากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจังหวัดสตูลให้เป็นสถาบันการเงินชุมชน

2. ทำการสำรวจเพื่อวิเคราะห์ ประเมินและจัดอันดับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจังหวัดสตูล

3. แยกประเภทและจัดกลุ่มกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจังหวัดสตูลเป็น 4 กลุ่ม คือ
3.1 กลุ่มกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เข้มแข็ง มีความพร้อมที่จะจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชนได้ด้วยตัวเอง

3.2 กลุ่มกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่มีผลการดำเนินงานปานกลางแต่ภายในหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองมีกลุ่มสังคมที่เข้มแข็งที่สามารถรวมตัวกันเป็นสถาบันการเงินชุมชนภายใต้พระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองปี 2547

3.3 กลุ่มกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่มีการบริหารจัดการปานกลางเดียวกัน

3.4 กลุ่มกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่อ่อนแอนอกเหนือจาก 3 กลุ่มข้างต้น

4. ทำการพัฒนาแต่ละกลุ่มโดยแยกเป็น 4 แนวทางคือ

4.1 กลุ่มกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เข้มแข็ง มีความพร้อมที่จะจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชนได้ด้วยตัวเอง ให้ดำเนินการตามขั้นตอนการจดทะเบียนนิติบุคคลเพื่อจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินได้ทันที

4.2 กลุ่มกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่มีผลการดำเนินงานปานกลางแต่ภายในหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองมีกลุ่มสังคมที่เข้มแข็งที่สามารถรวมตัวกันเป็นสถาบันการเงินชุมชนภายใต้พระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองปี 2547 ให้

4.2.1 ทำการรวบรวมสมาชิกและเงินทุนจากกลุ่มต่างๆ เข้าด้วยกัน แล้วจัดทำประชาคมเพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการที่เหมาะสม

4.2.2 วางแผนการดำเนินงาน กำหนดกฎระเบียบ วันเวลาทำการ กิจกรรม หรือสวัสดิการสมาชิก สถานที่ดำเนินการ

4.2.3 จัดระบบการทำบัญชีแยกแต่ละกลุ่มให้ชัดเจน เช่น บัญชีกองทุนหมู่บ้านฯ บัญชีกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ บัญชีกลุ่มอาชีพ บัญชีกลุ่มฌาปนกิจศพฯลฯ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการดำเนินงานและการจ่ายค่าตอบแทน

4.2.4 จัดอบรมให้ความรู้กับสมาชิกทั้งหมด และความชำนาญการพิเศษให้กับคณะกรรมการ เช่น วิธีการจัดทำบัญชีมาตรฐาน การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการ เป็นต้น

4.2.5 ดำเนินการตามที่วางแผน

4.2.6 จัดทะเบียนนิติบุคคลและรับเงินสนับสนุนเพิ่มทุนจากสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

4.3 กลุ่มกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่มีการบริหารจัดการปานกลาง

4.3.1 ทำการรวบรวมสมาชิกและเงินทุนจากกองทุนหมู่บ้านต่าง ๆ ในตำบลเดียวกันเข้าด้วยกัน แล้วจัดทำประชาคมเพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการที่เหมาะสม

4.3.2 วางแผนการดำเนินงาน กำหนดกฎระเบียบ วันเวลาทำการ กิจกรรมหรือสวัสดิการสมาชิก สถานที่ดำเนินการ

4.3.3 จัดระบบการทำบัญชีแยกแต่ละกลุ่มให้ชัดเจน เช่น บัญชีกองทุนหมู่บ้าน 1 2 3 เป็นต้น

4.3.4 จัดอบรมให้ความรู้กับสมาชิกทั้งหมด และความชำนาญการพิเศษให้กับคณะกรรมการ เช่น วิธีการจัดทำบัญชีมาตรฐาน การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการ เป็นต้น

4.3.5 ดำเนินการตามที่วางแผน

4.3.6 จัดทะเบียนนิติบุคคลและรับเงินสนับสนุนเพิ่มทุนจากสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

5. กลุ่มกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่อ่อนแอนอกเหนือจาก 3 กลุ่มข้างต้น

กลุ่มนี้สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติหรือผู้ที่รับผิดชอบดูแลในจังหวัดสตูลต้องลงไปช่วยประสาน โดยการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สถาบันการเงินชุมชน ความสำคัญของการรวมกลุ่ม ความรู้ด้านการบริหารจัดการ การจัดระบบบัญชี ระบบควบคุมลูกหนี้ การดำเนินการทางกฎหมายกับผู้ค้างชำระหรือกระทำผิดกติการวมทั้งควรจัดให้มีการศึกษาดูงานการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มที่เข้มแข็งอื่น ๆ เป็นต้น

ทั้งนี้ต้องพยายามสร้างทีมงานที่เข้มแข็ง แบ่งบทบาทความรับผิดชอบ จับคู่กันทำงานเพื่อจะได้ช่วยเหลือกัน สร้างระบบตรวจสอบติดตามที่มีประสิทธิภาพ หมั่นพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการและสมาชิกผ่านการจัดฝึกอบรม ประชุม /สัมมนา /ดูงาน /จัดแหล่งเรียนรู้ กำหนดวันประชุมที่แน่นอนล่วงหน้าเพื่อให้ผู้ที่มีภารกิจมาก ได้มีเวลาเตรียมตัว การจัดทำแผนและพัฒนาแผนอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง อบรมให้ความรู้เรื่องการจัดการข้อมูลที่เป็นระบบ เป็นปัจจุบัน คณะกรรมการควรมีการศึกษาระเบียบและวิธีการจัดทำบัญชีมาตรฐานเพื่อไม่เกิดปัญหา โดยแยกทำบัญชีของแต่ละ

กองทุน แยกคนทำการเงิน และทำบัญชี สำหรับรูปแบบการทำบัญชีนั้น ใช้ความรู้ที่ได้ฝึกอบรมจากหน่วยงานราชการ เช่น สำนักงานกองทุนหมู่บ้านฯ

ทั้งนี้อาจให้ไปเข้าร่วมกลุ่มกับสถาบันการเงินที่เข้มแข็งกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเพื่อให้สามารถทำงานไปด้วยกันได้

